

ĒRIKS TREĻS

**VALSTS POLICIJAS DARBINIEKU
TOLERANCES LĪMENIS UN
SPĒJA STRĀDĀT DAUDZNACIONĀLAJĀ
SABIEDRĪBĀ – 2015.**

SATURA RĀDĪTĀJS

Abstract.....	3
Ievads.....	4
1. Policijas darbinieku vērtējums par situāciju Latvijā.....	6
1.1. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā.....	6
1.2. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā.....	8
1.3. Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru.....	10
1.4. Etnisko attiecību vērtējums.....	11
2. Policijas darbinieku viedoklis par Latvijas sabiedrību.....	13
2.1. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā.....	13
2.2. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu.....	14
3. Policijas darbinieku tolerances līmenis.....	16
3.1. Attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām.....	16
3.2. Saskarsme ar citu tautību un rasu pārstāvjiem.....	17
3.3. Attieksme pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā.....	19
3.4. Viedoklis par aizliegumu ierasties valstī.....	20
Nobeigums.....	23
Izmantotās literatūras un avotu saraksts.....	29
Pielikums 1. Aptaujas jautājumi.....	30
Pielikums 2. 2011. un 2015. gadā veikto aptauju salīdzinājums.....	34
Pielikums 3. Sadalījums pēc Latvijas reģioniem.....	41
Pielikums 4. Sadalījums pēc respondentu izdienas.....	48

VALSTS POLICIJAS DARBINIEKU TOLERANCES LĪMENIS UN SPĒJA STRĀDĀT DAUDZNACIONĀLAJĀ SABIEDRĪBĀ – 2015.

Valsts policijas darbinieku aptaujas rezultāti. 2015. gada marts.

Trešs Ē., Dr. iur.

Valsts policijas koledžas lektors

Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes pasniedzies

Abstract

In the State Police College is implemented professional development education program "The Policing in Multi-Ethnic Society". During the program implementation in the period from 6 March 2014 to 17 March 2015 was carried out the survey of the State Police officials. The aim of the survey was to find out what is the tolerance level of State Police officials and to what extent they are able to provide equal treatment to the population performing official duties in the multi-ethnic society as well as to make sure that the professional development education program "The Policing in Multi-Ethnic Society" of the State Police College has a positive impact to the trainees' theoretical knowledge and practical skills to work in a multi- ethnic society, allowing them to acquire and develop knowledge on police preventive action against national minority representatives, emigrants, refugees, economic migrants and foreigners living in the country-oriented offense (hate crime) prevention.

Summarizing the results of the research, the author concludes that compared to the 2011 survey "The State police officers' tolerance level and ability to work in a multi-ethnic society" data, among police officers has increased positive attitude towards different social, religious, ethnic and racial groups. In the view of Latvian police officers has improved situation in the field of human rights. The number of police officers who support the view that the rights of national minorities in Latvia "are observed to a large extent" and that national minority representatives have "good" possibilities to maintain their culture has increased. Also has increased the number of police officers who believe that ethnic relations in Latvia are "good", as evidenced by the high level of mutual tolerance between the Latvian and Russian-speaking communities. The survey data show that the State Police College professional development education program "The Policing in Multi-Ethnic Society" has a positive impact on the tolerance level of the State Police officials and the ability to work in a multi-ethnic company.

Key Words

Police, Policing, Training, Multi-Ethnic Societies, Tolerance, Hate Crime

Ievads

Laika posmā no 2014. gada 6. marta līdz šim brīdim Valsts policijas koledžā tiek īstenota profesionālās pilnveides izglītības programma „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā”, kuru apstiprināja Valsts policijas koledžas priekšnieks un atbalstīja Valsts policijas priekšnieks.¹ Šā raksta autors minēto programmu ir izstrādājis un īstenojis Valsts policijas struktūrvienībās.

Nedaudz vairāk kā gada laikā (no 2014. gada 6. marta līdz 2015. gada 17. martam) šīs programmas ietvaros tika apmācīti 120 Valsts policijas darbinieki, kas ir apmēram 1,7% no visām Valsts policijas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm.² 2014. gada 6. martā un 27. novembrī tika apmācīti 27 Rīgas reģiona pārvaldes darbinieki, 2014. gada 12. marta Rēzeknē un 29. augustā Daugavpilī tika apmācīti 27 Latgales reģiona pārvaldes darbinieki, 2014. gada 30. septembrī Jelgavā tika apmācīti 35 Zemgales reģiona pārvaldes darbinieki un 2015. gada 17. martā Liepājā tika apmācīts 31 Kurzemes reģiona pārvaldes darbinieks. Pirmā nodarbība profesionālās pilnveides izglītības programmas „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā” ietvaros Vidzemes reģiona pārvaldes darbiniekiem tika īstenota ārpus anketēšanas perioda – 2015. gada 2. jūnijā.

2014. gada 10. oktobrī Valsts policijas koledžas Policijas tiesību katedras sēdē tika akceptēts pētījums „Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā”.³ **Pētījuma mērķis:** pamatot nepieciešamību pēc Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programmas „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā” turpmākās īstenošanas. Mērķa sasniegšanai ir izvirzīts **uzdevums** noskaidrot kāds ir Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un cik lielā mērā viņi spēj nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret valsts iedzīvotājiem, veicot dienesta pienākumus daudznacionālā sabiedrībā un noskaidrot, kā Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programma „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā”, dod iespēju gūt zināšanas par policijas preventīvo darbību ar nacionālo minoritāšu pārstāvjiem, imigrantiem, bēgļiem, ekonomiskiem migrantiem un valstī dzīvojošiem ārvalstniekiem, attīstīt prasmes un iemaņas likumpārkāpumu (naida noziegumu) novēršanā.

Pētījumam autors izvēlējās sekojošās **metodes:** *socioloģisko metodi*, kas ietver sevī tādas papildus metodes, kā anketēšana, statistiskā analīze un saņemtās informācijas matemātiskā apkopošana, *vēsturisko un salīdzināšanas metodi* – iegūtā informācija tiek salīdzināta ar līdzīgu aptauju, kas tika veikta pirms četriem gadiem – 2011. gadā,⁴ un tas, dod iespēju noskaidrot pētāmā procesa attīstības tendences.

¹ Valsts policijas 2014. gada 20. janvāra vēstule Nr. 20/1689 „Par profesionālās pilnveides izglītības kursa programmu”, kas tika adresēta Valsts policijas koledžai.

² Saskaņā ar „Valsts policijas attīstības koncepciju” Valsts policijā uz 2013. gada 1. jūliju bija 7849 amata vietas, ko kurām nokomplektētas 7030.

³ Valsts policijas koledžas Policijas tiesību katedras 2014. gada 10. oktobra sēdes protokols Nr.10.

⁴ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

Pētījuma apraksts: Pētījuma dati iegūti, aptaujājot tās Valsts policijas amatpersonas ar speciālajām dienesta pakāpēm, kurām tika veikta apmācība Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programmas „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā” ietvaros.

Kopējais **izlases apjoms** ir 120 respondenti (sievietes un vīrieši, vecums 18 - 50 gadi), kas ir apmēram 1,7% no visām Valsts policijas amatpersonām; 6,7% no visiem respondentiem izdienas laiks bija līdz 1 gadam, 6,7% - no 1 līdz 3 gadiem, 22,5% - no 4 līdz 10 gadiem, 40,0% - no 11 līdz 20 gadiem, 21,7% - virs 20 gadiem.

Aptaujas metodes: personiskā anketēšana Valsts policijas darbinieku apmācības vietās.

Aptaujas laiks: 2014.gada 6.marta – 2015.gada 17.marts.

Pētījuma hipotēze: Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programma „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā” pozitīvi ietekmē Valsts policijas amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm tolerances līmeni un spēju strādāt daudznacionālajā sabiedrībā.

Rakstā tiek prezentēti veiktā pētījuma rezultāti.

1. Policijas darbinieku vērtējums par situāciju Latvijā

1.1. Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

Cilvēktiesības Latvijā aizsargātas ar likumu. Sākot ar Latvijas Republikas Satversmes,⁵ līdz normatīvajiem aktiem, kas reglamentē policijas darbību valstī; likums „Par policiju”,⁶ Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likums⁷ un Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm disciplinārbildības likums;⁸ normatīvais regulējums nosaka nepieciešamību policijas darbiniekiem ievērot cilvēktiesības un īstenot pasākumus šo tiesību aizsardzībai. Policijas darbības tiesisko pamatu veido arī tādi starptautiskie cilvēktiesību dokumenti, piemēram, Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija,⁹ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija¹⁰ un vairāki citi tiesību akti, kurus Latvija ir ratificējusi.

Atbildot uz aptaujas pirmo jautājumu: „Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas cilvēktiesības Latvijā?” policijas darbiniekiem bija dota iespēja paust savu viedokli par to, ka cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas cilvēktiesības Latvijā. Valsts policijas darbinieku uzskati par cilvēktiesību ievērošanu Latvijā svārstās no ļoti zema vērtējuma (1,7% uzskata, ka tās „nemaz netiek ievērotas”) līdz ļoti augstam (22,5% uzskata, ka tās „lielā mērā tiek ievērotas”). Tomēr, lielākā policijas darbinieku daļa (46,7%) uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „zināmā mērā tiek ievērotas”, bet katrs ceturtais respondents (25,8%) atbildēja, ka cilvēktiesības Latvijā „tiek ievērotas daļēji”.

Dažādos Latvijas reģionos strādājošo policijas darbinieku atbildes uz šo jautājumu atšķirās: no 33,3% Latgales reģionā līdz 51,9% Rīgas reģionā uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „zināmā mērā tiek ievērotas”. Tik pat daudz (33,3%) policijas darbinieku Latgales reģionā, un krietni mazāk (18,5%) Rīgas reģionā uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „tiek ievērotas daļēji”. Savukārt lielākais policijā strādājošo optimistu skaits dzīvo Rīgas (25,9%) un Kurzemes (25,8%) reģionā. Šie cilvēki uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „lielā mērā tiek ievērotas”. Policijā ir arī pesimisti, kuri uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „nemaz netiek ievērotas”. Spriežot pēc aptaujas datiem, tie ir sastopami tikai Rīgas un Latgales reģionā – pa 3,7% katrā, bet Kurzemes un Zemgales reģionā tādu nemaz nav.

⁵ Latvijas Republikas Satversmes 8.nodaļa: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.

⁶ Likuma „Par policiju” 1, 3. - 5. pants: Latvijas Republikas likums. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs Nr.37, 24.09.1992.

⁷ Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 6. un 11.pants: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.101, 30.07.2006.

⁸ Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm disciplinārbildības likuma 2.¹ un 3. pants: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.101, 30.07.2006.

⁹ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.143/144, 13.07.1997.

¹⁰ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: starptautisks dokuments. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Ņujorka un Ženēva, Universālie līgumi Apvienotās Nācijas, 1994, 1.-7.lpp.

Atšķirās arī policijas darbinieku atbildes uz šo jautājumu atkarībā no viņu darba pieredzes tiesībsargājošās iestādēs: 6,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 25,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 16,7% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 42,3% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; 50,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 25,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 56,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 38,5% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”; 31,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,7% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 27,0% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 15,4% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”; tikai 6,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem un 3,7% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”, bet aptaujātie ar izdienu virs 11 gadiem šādus uzskatus neatbalsta (0%).

Jākonstatē, ka lielākā policijas darbinieku daļa (46,7%), pārsvarā Rīgas reģionā strādājošie (51,9%), uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”. Salīdzinājumā ar 2011. gadā veikto aptauju,¹¹ policijas darbinieku skatījumā situācija cilvēktiesību jomā ir uzlabojusies. Toreiz gandrīz līdzīgs policijas darbinieku skaits (46,8%) uzskatīja, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”. Tomēr katrs trešais (33,3%) Latgales reģionā strādājošais policijas darbinieks joprojām uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”. Šādus uzskatus atbalsta arī 28,6% Zemgales, 22,6% Kurzemes un 18,5% Rīgas reģionā strādājošie.

Aptauju dati liecina, ka pieauga to cilvēku skaits, kuri uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā tiek ievērotas. Ja 2011. gadā tādu bija tikai 11,0%, tad šīs aptaujas periodā jau 22,5%. Šādus uzskatus pauž arī 42,3% respondentu ar izdienu virs 20 gadiem. Samazinājās to policijas darbinieku skaits, kuri uzskatīja, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. 2011. gadā tādu bija 7,5%, šīs aptaujas periodā tikai 1,7%. Aptauju dati liecina arī, ka atkarībā no izdienas pieauga policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā tiek ievērotas. Aptaujātie, kuru izdienas laiks ir vairāk nekā 11 gadi neatbalsta uzskatus, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Tas vērtējams pozitīvi, jo 2011.gadā 5,2% šīs kategorijas respondentu uzskatīja, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.

¹¹ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

1.2. Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā

Vienlīdzīgas tiesības visiem iedzīvotājiem ir sabiedrības pamatvērtība demokrātiskā valstī. Tāpēc būtiskā tiesību iezīme šādā valstī – cilvēki ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā un cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas, kas reglamentēta arī Latvijas Republikas Satversmes 91.pantā.¹²

2005. gada 26. maijā Latvija ratificēja Vispārējo konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību.¹³ Konvencijas 1. pants nosaka, ka „nacionālo minoritāšu un tām piederošo personu tiesību un brīvību aizsardzība ir neatņemama starptautiskās cilvēka tiesību aizsardzības daļa.”¹⁴

Analizējot policijas darbinieku atbildes uz jautājumu: „*Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā?*”, var konstatēt, ka 15,0% no respondentiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”, 50,0% atbildēja, ka tās „*zināmā mērā tiek ievērotas*”, 29,2% uzskata, ka tās „*tiek ievērotas daļēji*”, bet 1,7% uzskata, ka tās „*nemaz netiek ievērotas*”.

Salīdzinot policijas darbinieku atbildes uz pirmo (*Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas cilvēktiesības Latvijā?*) un otro (*Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā?*) jautājumiem jākonstatē, ka tieši puse no respondentiem (50,0%) uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”, bet cilvēktiesību ievērošanu Latvija līdzīgi vērtē mazākais respondentu skaits – 46,7%. Tomēr viedokli, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā ir „*lielā mērā tiek ievērotas*” atbalsta 15,0% no aptaujātiem, bet, ka cilvēktiesības Latvijā ir „*lielā mērā tiek ievērotas*” – 22,5% (+7,5). Par daļēju cilvēktiesību un nacionālo minoritāšu tiesību ievērošanu savās atbildēs izteicās attiecīgi 29,2% un 25,8% respondentu. Negatīvais vērtējums „*nemaz netiek ievērotas*” par šo tiesību ievērošanu ir nenozīmīgs (1,7% abos gadījumos).

Policijas darbinieku domas par nacionālo minoritāšu tiesībām Latvijā atšķiras atkarībā no reģioniem, kuros viņi pilda dienesta pienākumus: 2,9% respondentu no Zemgales reģiona, 9,7% no Kurzemes reģiona un pa 25,9% no Rīgas un Latgales reģionā uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; 64,5% respondentu no Kurzemes reģiona, 51,9% no Rīgas reģiona, 45,7% no Zemgales reģiona un 37,0% no Latgales reģiona uzskata, ka tās „*zināmā mērā tiek ievērotas*”; 37,1% respondentu no Zemgales reģiona, 33,3% no Latgales reģiona, 25,8% no Kurzemes reģiona un 18,5% no Rīgas reģiona uzskata, ka tās „*tiek ievērotas daļēji*”; 3,7% respondentu no Rīgas reģiona un 2,9% no Zemgales reģiona uzskata, ka nacionālo minoritāšu

¹² Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.

¹³ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.85, 01.02.2005.

¹⁴ Turpat.

tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Šādu viedokli neatbalsta Latgales un Kurzemes reģionu policijas darbinieki (0% abos reģionos).

Policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā tiek ievērotas pieaudzis atkarībā no izdienas tiesībsargājošās iestādēs: 6,3% respondentu, kuru izdienas laiks ir līdz 3 gadi, 7,4% izdienas laiks 4 – 10 gadi, 10,4% izdienas laiks 11 – 20 gadi un 38,5% izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”; 43,8% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 59,3% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 54,2% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 38,5% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”; 37,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 25,9% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 31,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 23,0% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*tiek ievērotas daļēji*”; tikai 6,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem un 3,7% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”, bet aptaujātie ar izdienu virs 11 gadiem šādus uzskatus neatbalsta (0%).

Jāsecina, ka 1,7% policijas darbinieku uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Pirms četriem gadiem veiktajā aptaujā pie tāda paša viedokļa pieturējās 9,2% policijas darbinieki.¹⁵ Salīdzinot šīs aptaujas, jākonstatē, ka pieauga to policijas darbinieku skaits, kuri atbalsta viedokli, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”, no 11,0% līdz 15,0%. Pieauga arī to darbinieku skaits, kuri uzskata, ka tās „*zināmā mērā tiek ievērotas*”, no 34,7% līdz 50,0%. Aptauju dati liecina arī, ka pārliecība par to, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā tiek ievērotas pieaug atkarībā no policijas darbinieku izdienas, un aptaujātie ar izdienu virs 11 gadiem pauž uzskatus, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”, neatbalsta vispār. Minētiem uzskatiem novērojama arī pozitīvā attīstības tendence, jo vēl 2011. gadā 10,4% šīs kategorijas respondentu uzskatīja, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.

Jāatzīmē, ka Latvijas reģionos ar lielāko nacionālo minoritāšu īpatsvaru, Rīgas un Latgales reģionā, policijas darbinieki ir parādījuši augstāko tolerances līmeni, sniedzot pozitīvu vērtējumu (25,9% katrā no reģioniem) šīs grupas tiesību aizsardzībai. Savukārt lielākā daļa (64,5%) no Kurzemes reģiona pārvaldes darbiniekiem atbalsta viedokli, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*zināmā mērā tiek ievērotas*”. Šajā reģionā, tāpat kā Latgales reģionā nav tādu policijas darbinieku, kuri domātu, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.

¹⁵ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptauja_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

1.3. Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 114. pantu: “Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.”¹⁶ Arī Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 5. panta pirmajā daļā teikts, ka „puses apņemas veicināt tādu apstākļu radīšanu personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, kuri saglabātu un attīstītu to kultūru, sargātu to identitātes būtiskos elementus, tas ir, to reliģiju, valodu, tradīcijas un kultūras mantojumu”¹⁷.

Atbildot uz jautājumu: „Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?” 29,2% policijas darbinieki novērtēja tās kā „labas”, 51,7% kā „apmierinošas”, 10,8% kā „sliktas”.

Policijas darbinieku uzskati par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru Latvijā atšķiras atkarībā no reģioniem, kuros viņi pilda savus dienesta pienākumus: 33,3% Rīgas reģionā, 31,4% Zemgales reģionā, 25,9% Latgales reģionā un 25,8% Kurzemes reģionā strādājošo policijas darbinieku uzskata, ka šīs iespējas ir „labas”; 54,8% Kurzemes reģionā, 51,9% Latgales reģionā, 51,4% Zemgales reģionā un 48,2% Rīgas reģionā strādājošo uzskata, ka tās ir „apmierinošas”; 14,8% Rīgas reģionā, 11,4% Zemgales reģionā, 11,1% Latgales reģionā un 6,5% Kurzemes reģionā strādājošo uzskata, ka tās ir „sliktas”.

Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru policijas darbiniekiem atšķirās arī atkarībā no viņu pieredzes darbā tiesībsargājošās iestādēs: 18,8% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 37,0% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 29,2% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 30,8% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka šīs iespējas ir „labas”; 50,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,8% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 47,9% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 65,4% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka tās ir „apmierinošas”; 25,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 22,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 18,1% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 0% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka tās ir „sliktas”.

Salīdzinājumam aptaujā, kas tika veikta pirms četriem gadiem, viedoklis par mazākumtautību iespējām attīstīt savu kultūru Latvijā sadalījās sekojoši: 21,4% policijas darbinieku atbildēja, ka tās ir „labas”; 47,4% atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”; 23,7% atbildēja, ka tās ir „sliktas”.¹⁸ Aptaujas dati liecina, ka pieauga to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „labas” (no 21,4% līdz 29,2%) un „apmierinošas” (no 47,4%

¹⁶ Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.

¹⁷ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.85, 01.02.2005.

¹⁸ Treļs, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptauja_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

līdz 51,7%) iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā un, savukārt, kritās to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka tās ir „sliktas” (no 23,7% 2011. gadā līdz 10,8% aptaujas periodā).

Jāsecina, ka Rīgas reģiona pārvaldē strādājošie policijas darbinieki, atšķirībā no citos Latvijas reģionos strādājošiem, spriežot pēc viņu atbildēm uz šo jautājumu, ir viskategoriskākie savās atbildēs, sniedzot augstāko negatīvāko (14,8%) un augstāko pozitīvāko (33,3%) vērtējumu.

Var secināt arī, ka tāpat kā 2011.gadā, atkarībā no izdienas pieaudzis policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālajām minoritātēm ir iespējams saglabāt savu kultūru: 25,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „sliktas” iespējas saglabāt savu kultūru (policijas darbinieki ar izdienu virs 20 gadiem šādus uzskatus neatbalsta – 0%) un 30,8% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka tās ir „labas” (tādu pašu atbildi sniedza 18,8% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem). Arī šie statistiskie dati, salīdzinājumā ar 2011. gadā iegūto informāciju,¹⁹ liecina, ka policijas darbinieki uzskata, ka uzlabojās nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā.

1.4. Etnisko attiecību vērtējums

Etniskās attiecības plašā nozīmē ir tautu mijiedarbību vairākās jomās (ekonomikā, politikā, kultūrā u.c.), bet šaurā nozīmē ir atšķirīgu tautību cilvēku personiskās neformālās attiecības, kas arī notiek dažādās komunikācijas jomās - darbā, ģimenē, ar kaimiņiem, ar draugiem vai arī cita veida neformālās attiecības.²⁰ Attiecībās starp majoritāti un minoritātēm (tāpat, kā arī starp citām sociālajām grupām), atšķirībā no parastām personiskām attiecībām, indivīda piederība konkrētai grupai ir stingri noteikta.²¹

Uz jautājumu: „Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?” policijas darbinieki sniedza sekojošās atbildes: „labas” - 14,2%, „apmierinošas” - 67,5%, „sliktas” - 12,5%. Policijas darbinieku vērtējums etniskām attiecībām Latvijas reģionos sadalījās sekojoši: pa 22,2% Rīgas un Latgales reģionā, 12,9% Kurzemes reģionā un 2,9% Zemgales reģionā šīs attiecības vērtē kā „labas”; 74,2% Kurzemes reģionā, 71,4% Zemgales reģionā, 63,0% Latgales reģionā un 59,3% Rīgas reģionā strādājošo uzskata, ka tās ir „apmierinošas”; 14,8% Latgales reģionā, 12,9% Kurzemes reģionā, 11,4% Zemgales reģionā un 11,1% Rīgas reģionā strādājošo uzskata, ka tās ir „sliktas”.

Atbildes uz šo jautājumu atkarībā no policijas darbinieku darba stāža tiesībsargājošās iestādēs sadalījās sekojoši: 6,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 7,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 20,8% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 15,4% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka

¹⁹ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

²⁰ Арутюнян, Ю. В., Дробижева, Л. М., Сукоколов, А. А. Этносоциология: Москва, Аспект-Пресс, 1998, с. 185.

²¹ Tajfel, H. Human Groups and Social Categories: Cambridge, Cambridge University Press, 1981, 330 p.

etniskās attiecības Latvijā ir „labas”; 75,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 70,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 64,6% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 65,4% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka tās ir „apmierinošas”; 12,5% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 18,5% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 10,4% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 15,4% ar izdienu virs 20 gadiem uzskata, ka tās ir „sliktas”.

Analizējot aptaujas datus, jākonstatē, ka karadarbība Ukrainā, un ar to saistīta drošības jautājumu aktualizācija Latvijā, nav ietekmējusi etniskās attiecības mūsu valstī. Aptaujas datu salīdzināšana ar pētījumu, kas tika veikts 2011. gadā,²² pierāda, ka pieauga to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka etniskās attiecības Latvijā ir „labas” (no 8,1% līdz 14,2%) un „apmierinošas” (no 65,9% līdz 67,5%) un, savukārt, kritās to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka tās ir „sliktas” (no 23,1% 2011. gadā līdz 12,5% aptaujas periodā).

Kopumā, var secināt, ka lielākā daļa (67,5%) policijas darbinieku uz jautājumu: „Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?”, atbildēja, ka tās ir „apmierinošas”. Kaut arī pozitīvāku vērtējumu šiem attiecībām sniedz policijas darbinieki Rīgas un Latgales reģionā (pa 22,2% katrā), tomēr liels policijas darbinieku skaits šajos reģionos uzskata tās par apmierinošiem (attiecīgi 59,3% un 63,0%). Līdzīgi vērtē šo situāciju policijas darbinieki Kurzemes (74,2%) un Zemgales (71,4%) reģionā.

Jāsecina, ka tāpat kā 2011.gadā, darbinieki, kuriem ir ilgāks izdienas laiks, etniskajām attiecībām Latvijas dod augstāko vērtējumu nekā policijas darbinieki, kuriem izdienas laiks ir īsāks: 20,8% (izdienas laiks 11 – 20 gadi) un 15,4% (izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi) uzskata, ka etniskās attiecības Latvijā ir „labas”. Salīdzinot ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, šo grupu dalībnieki bija noskaņoti kritiski, un šīs attiecības par labām uzskatīja tikai 11,7% aptaujāto. Samazinājās policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka tās ir „sliktas”: respondenti (izdienas laiks līdz 3 gadi) – no 28,1% 2011.gadā līdz 12,5% aptaujas periodā un respondenti (izdienas laiks 4 – 10 gadi) – no 26,6% 2011.gadā līdz 18,5% aptaujas periodā; 2011.gadā šīs attiecības tāpat novērtēja 18,2% aptaujāto (izdienas laiks vairāk nekā 11 gadi), bet aptaujas periodā šīs attiecības vērtē – „sliktas” 10,4% (izdienas laiks 11 – 20 gadi) un 15,4% (izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi).

²² Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

2. Policijas darbinieku viedoklis par Latvijas sabiedrību

2.1. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā

Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību Preambulā teikts, ka „tolerances un dialoga atmosfēras radīšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka kultūru dažādība būtu nevis šķelšanās faktors, bet gan katras sabiedrības bagātināšanās avots”²³. Mūsdienās pasaules attīstītākajās valstīs ir izveidojusies multikulturālā sabiedrība. Vienas vai divkopienu sabiedrību nepārkāpjot starptautiskās cilvēktiesību normas nav iespējams izveidot. Tādēļ atbildot uz nākošo jautājumu: „*Kurš no šiem apgalvojumiem visvairāk atbilst Jūsu uzskatiem?*”, respondentiem bija jāizprot, ka piedāvātās atbildes – „*Jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*” un „*Latvijā var būt arī divkopienu sabiedrība*” – ir provokatīvas un, atbilde var būt tikai: „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”. Aptaujātiem bija dota iespēja uz šo jautājumu sniegt arī atbildes – „*Nezinu*” un „*Nav atbildes*”.

Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā policijas darbinieku vidū sadalījās sekojoši: 22,5% uzskata, ka „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*”; 7,5% uzskata, ka „*Latvijā var būt arī divkopienu sabiedrība*”; 60,8% uzskata, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”. Sabiedrības daudzveidību atbalsta 66,7% Latgales reģiona, 64,5% Kurzemes reģiona, 57,1% Zemgales reģiona un 55,6% Rīgas reģiona pārvalžu policijas darbinieki.

Policijas darbinieku domas par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā mainās atkarībā no viņu izdienas tiesībsargājošās iestādēs. Šis process labi redzams to policijas darbinieku vidū, kuri izvēlējās atbildi, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”. Šo atbildi izvēlējās 43,8% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 63,0% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 58,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 65,4% ar izdienu virs 20 gadiem. Uz piedāvāto jautājumu atbildi „*jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība*” sniedza 25,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 22,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 20,8% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 23,1% ar izdienu virs 20 gadiem. Pie viedokļa, ka „*Latvijā var būt arī divkopienu sabiedrība*” pieturās tikai 0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 7,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 12,5% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 3,9% ar izdienu virs 20 gadiem.

Salīdzinājumā ar 2011. gadā veiktās aptaujas rezultātiem, policijas darbinieku uzskati par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā nav mainījušies.²⁴ Toreiz līdzīgais policijas darbinieku skaits, 64,5% (aptaujas periodā 60,8%) uzskatīja, ka „*Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai*”, bet liela daļa, 22,5% (tikpat – 22,5% aptaujas periodā) uzskatīja, ka „*jāpanāk, lai*

²³ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.85, 01.02.2005.

²⁴ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptauja_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība” un 8,7% (7,5% aptaujas periodā), ka: „*Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība*”.

2.2. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu

Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību iepriekšminētā 5. panta pirmā daļā teikts: „puses apņemas veicināt tādu apstākļu radīšanu personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, kuri saglabātu un attīstītu to kultūru, sargātu to identitātes būtiskos elementus, tas ir, to reliģiju, valodu, tradīcijas un kultūras mantojumu”²⁵.

Sniedzot atbildi uz jautājumu: „*Kurš no šiem apgalvojumiem visvairāk atbilst Jūsu uzskatiem?*”, respondenti pauž uzskatus, kas ir pretrunā ar Vispārējās konvenciju par nacionālo minoritāšu aizsardzību – „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Tikai atbilde: „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*” nav pretrunā ar konvenciju. Pretrunas atbildēs uz šo jautājumu ne vienmēr nozīmē, ka vairākuma tradīciju pārņemšana vienlaikus ir arī sava etnosa tradīciju zaudēšana. Respektīvi, vienlaikus var gan pārņemt vairākuma tradīcijas, gan saglabāt savējās.

Atbildot uz šo jautājumu 29,2% respondentu sniedza atbildi, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”, un 55,8%, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”. Policijas darbinieku atbildes uz šo jautājumu Latvijas reģionos sarindojās sekojoši: 38,7% darbinieku no Kurzemes reģiona, 31,4% no Zemgales reģiona, 29,6% no Latgales reģiona un 14,8% no Rīgas reģiona uzskata, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”, bet savukārt, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*” domā 74,1% darbinieku no Rīgas reģiona, 51,9% no Latgales reģiona, 51,4% no Zemgales reģiona un 48,4% no Kurzemes reģiona.

Sadalījumā pēc izdienas atbildes sarindojās sekojoši: 31,3% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem uzskata, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”, tāpat domā 59,3 ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 60,4% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 53,9% ar izdienu virs 20 gadiem. Pie viedokļa, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”, pieturās 25,0% respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 25,9% respondentu ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 31,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 38,5% ar izdienu virs 20 gadiem.

Jākonstatē, ka atšķirībā no 2011. gadā veiktās aptaujas,²⁶ kad respondentu atbildes sadalījās uz pusēm (pa 43,9% katrā), aptaujas periodā 29,2% respondentu atbalstīja viedokli, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”, un 55,8%, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem*

²⁵ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.85, 01.02.2005.

²⁶ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptauja_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

sabiedrības vairākuma tradīcijas”. Viedokli, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*” biežāk atbalstīja Kurzemes reģionā strādājošie (38,7%), bet, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*” – Rīgas reģionā (74,1%).

Salīdzinājumā ar aptauju, kas tika veikta pirms četriem gadiem,²⁷ pēc izdienes sadalītās grupās pieauga to policijas darbinieku skaits, kuri atbalsta viedokli, ka „*sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas*”: respondentiem ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem – no 46,9% 2011. gadā līdz 59,3% aptaujas periodā un respondentiem ar lielāko darba pieredzi, 2011. gadā šādi domāja 36,4% aptaujāto ar izdienu virs 11 gadiem, bet aptaujas periodā jau 60,4% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 53,9% ar izdienu virs 20 gadiem; un kritās respondentiem ar izdienu līdz 3 gadiem – no 56,3% 2011. gadā līdz 31,3% aptaujas periodā. Viedokli, ka „*sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas*”, 2011. gadā atbalstīja 40,6% (25,0% aptaujas periodā) respondentu ar izdienu līdz 3 gadiem, 40,6% (25,9% aptaujas periodā) respondentu ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 48,1% ar izdienu virs 11 gadiem (aptaujas periodā 31,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 38,5% ar izdienu virs 20 gadiem).

²⁷ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

3. Policijas darbinieku tolerances līmenis

3.1. Attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām

Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 2.panta,²⁸ Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 4.panta,²⁹ Latvijas Republikas Satversmes 91.panta³⁰ un vairāku citu starptautisko dokumentu izpratnē sociālo, reliģisko, etnisko un rases grupu pārstāvju tiesību ierobežošana un diskriminācija ir cilvēktiesību pārkāpums. Taču atšķirīga attieksme pret personām no dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām, neliecina par viņu tiesību aizskārumu, bet ir esošo problēmu identifikācijas indikators.

Atbildot uz jautājumu: „Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?”, respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Izmantojot šo iespēju policijas darbinieki sadalīja šos cilvēkus sekojoši: ar narkomāniem – 81,7%, ar dzērājiem – 72,5%, ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 68,3%, ar cilvēkiem ar noziedzīgu pagātni – 50,8%, ar romiem (čigāniem) – 48,3 %, ar kreisiem ekstrēmistiem – 42,5%, ar homoseksuāļiem – 41,7%, ar cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS – 41,7%, ar labējiem ekstrēmistiem – 39,2%, ar musulmaņiem – 22,5%, ar imigrantiem, viesstrādniekiem – 22,5%, ar citas rases pārstāvjiem – 6,7%, ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm – 5,0%, ar ebrejiem – 4,2% (šādi grupas tika nosauktas „Eiropas Vērtību pētījumā”,³¹ kuru 1999.gadā Latvijas teritorijā veica Baltijas Sociālo zinātņu institūts).

Rīgas reģiona pārvaldes darbinieki pirmā vietā ierindoja narkomānus (88,9%), otrā – emocionāli nestabilos cilvēkus (85,2%) un trešā dzērājus (74,1%); Latgales reģionā vietas sadalījās sekojoši: narkomāni (74,1%), dzērāji (70,4%) un emocionāli nestabilie cilvēki (66,7%); Zemgales reģionā: narkomāni (80,1%), dzērāji (68,6%) un emocionāli nestabilie cilvēki (60,0%); Kurzemes reģionā: narkomāni (83,9%), dzērāji (77,4%) un emocionāli nestabilie cilvēki (64,5%).

Policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem pirmā vietā ierindoja narkomānus (81,3%), otro un trešo vietu daļa dzērāji un emocionāli nestabilie cilvēki (abi ar 68,8%). Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem negribētu dzīvot kaimiņos ar narkomāniem – 88,9%, ar dzērājiem – 77,8% un ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 77,8%. Policijas darbinieki ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem sniedza sekojošās atbildes: ar narkomāniem – 79,2%, ar dzērājiem – 68,8% un ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 60,4%. Valsts policijas darbinieki ar izdienu virs 20 gadiem atbildēja sekojoši: ar narkomāniem – 88,5%, ar dzērājiem – 80,8% un ar emocionāli nestabiliem cilvēkiem – 80,8%.

²⁸ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: starptautisks dokuments. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Ņujorka un Ženēva, Universālie līgumi Apvienotās Nācijas, 1994, 2.lpp.

²⁹ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.85, 01.02.2005.

³⁰ Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.

³¹ Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 8.lpp. Pieejams: <http://www.biss.soc.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> - skatīts 29.06.2015.

Apkopojot statistisko materiālu, jākonstatē, ka visos Latvijas reģionos strādājošie policijas darbinieki, visu vecuma grupu pārstāvji, nevēlamo kaimiņu pirmā trijniekā ierindoja narkomānus (81,7%), dzērājus (72,5%) un emocionāli nestabilos cilvēkus (68,3%). Salīdzinājumā ar 2011. gadā veiktās aptaujas rezultātiem policijas darbinieku negatīvā attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām ir samazinājusies.³² Toreiz policijas darbinieki savās aptaujās šīs grupas sarindoja sekojoši: narkomāni (88,4%), dzērāji (80,3%) un emocionāli nestabilie cilvēki (68,8%). Kritās to policijas darbinieku skaits, kuri negribētu dzīvot kaimiņos ar romiem (čigāniem) – no 64,2% 2011. gadā līdz 48,3% aptaujas periodā, ar homoseksuāļiem – no 45,1% 2011. gadā līdz 41,7% aptaujas periodā un ar musulmaņiem – no 31,8% 2011. gadā līdz 22,5% aptaujas periodā.

Negatīvākā attieksme pret narkomāniem (88,9%), emocionāli nestabiliem cilvēkiem (85,2%), romiem (59,3%) un musulmaņiem (29,6%) ir Rīgas reģiona pārvaldē, pret dzērājiem (77,4%) Kurzemes reģionā un pret homoseksuāļiem (51,9%) Latgales reģionā.

Neviens no Rīgas reģionā strādājošiem respondentiem neatzīmēja aili, kurā bija noteikts, ka viņi nevēlētu dzīvot kaimiņos ar ebrejiem, Zemgales reģionā – ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm, Kurzemes reģionā – ar ebrejiem un ar cilvēkiem ar lielām ģimenēm. Neviens no respondentiem ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem neatzīmēja aili, kurā bija noteikts, ka viņi nevēlētu dzīvot kaimiņos ar citas rases pārstāvjiem. Šīs grupas pārstāvji (ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem) bija tie, kuri no visām piedāvātām grupām visnegatīvāk novērtēja narkomānus (88,9%). Savukārt visnegatīvāk novērtēja homoseksuāļus (50,0%) policijas darbinieki ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem, bet dzērājus (80,8%), emocionāli nestabilos cilvēkus (80,8%), romus (65,4%) un musulmaņus (38,5%) policijas darbinieki ar izdienu virs 20 gadiem.

3.2. Saskarsme ar citu tautību un rasu pārstāvjiem

Turpinot iepriekšējās nodaļas tēmu par tolerances līmeņa izpēti, respondentiem lūdza atbildēt uz jautājumu, ar kādas nacionalitātes (rases) pārstāvjiem viņi gribētu komunicēt, atrunājot, ka šis attiecības varētu būt tuva radniecība vai laulība. Arī šeit respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Policijas darbinieki šīs nacionalitātes (rases) sadalīja sekojoši: ar latviešiem - 85,8%, krieviem - 70,0%, vāciešiem - 53,3%, lietuviešiem - 50,0%, skandināviem - 45,0%, igauņiem - 41,7%, amerikāņiem - 40,8%, ebrejiem - 28,3%, tumšādainiem (šādi aptaujā „Ceļā uz pilsonisku sabiedrību”,³³ tika nosaukti cilvēki, kuri nav Eiropēdā rases pārstāvji) - 20,8%, kaukāziešiem - 16,7%, ķīniešiem - 15,0%, kurdiem - 12,5%, romiem (čigāniem) - 10,0%.

³² Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptauja_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

³³ Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, 77.lpp. Pieejams: <http://www.biss.soc.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> - skatīts 29.06.2015.

Rīgas reģiona pārvaldes darbinieki pirmā vietā ierindoja latviešus (92,6%), otrā – krievus (74,1%) un trešā lietuviešus (63,0%); Latgales reģionā vietas sadalījās sekojoši: latvieši (85,2%), krievi (77,8%) un lietuvieši (44,4%); Zemgales reģionā: latvieši (74,3%), krievi (62,9%) un vācieši (62,9%); Kurzemes reģionā: latvieši (93,6%), krievi (67,7%) un lietuvieši (58,1%). Jāatzīmē, ka Latgales reģiona pārvaldes darbinieki ir vienīgie, kuri nepiemin romus (čigānus), kā potenciālus radniekus, bet Rīgas reģionā šo grupu atbalsta 18,5% aptaujāto, Kurzemes reģionā – 12,9% un Zemgales reģionā – 8,6%.

Policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem pirmā vietā ierindoja latviešus (87,5%), otrā – krievus (81,3%) un trešo vietu daļa lietuvieši un amerikāņi (abas grupas ar 56,3%). Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar latviešiem – 85,2%, ar krieviem – 74,0% un ar lietuviešiem – 59,3%. Policijas darbinieki ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem sniedza sekojošās atbildes: ar latviešiem – 85,4%, ar krieviem – 66,7% un ar vāciešiem – 45,8%. Valsts policijas darbinieki ar izdienu virs 20 gadiem atbildēja sekojoši: ar latviešiem – 88,5%, ar krieviem – 69,2% un ar lietuviešiem – 53,9%. 12,5% policijas darbinieku ar izdienu līdz 3 gadiem nav ar mieru kontaktēties ar ķīniešiem, 7,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem un 6,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem ar romiem (čigāniem), 7,7% ar izdienu virs 20 gadiem ar kurdiem.

Var secināt, ka neskatoties uz to, ka starp latviski un krieviski runājošām kopienām ir bijuši savstarpēji saspīlējumi par pilsonības un valodas jautājumiem, aptaujas dati liecina, ka starp šīm nacionālajām grupām Latvija Republikā pastāv augsts savstarpējās tolerances līmenis. Respondenti būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar tuvākiem kaimiņiem: ar krieviem – 70,0% (Latgales reģionā – 77,8%), ar lietuviešiem – 50,0% (Rīgas reģionā – 63,0%), ar skandināviem – 45,0% (Rīgas reģionā – 59,3%) un ar igauņiem – 41,7% (Rīgas reģionā – 59,3%). Tomēr neiecietības problēma ir aktuāla visai Latvijas sabiedrībai, jo var skart ikvienu Latvijas iedzīvotāju. Problēmas eksistenci apliecina samērā neliels kontaktu ciešums ar tādu tautību un rasu pārstāvjiem kā kaukāzieši – 16,7%, ķīnieši – 15,0%, kurdi – 12,5% un romi (čigāni) – 10,0%, it īpaši Latgales reģionā: kaukāzieši un kurdi pa 7,4% katrai grupai, ķīnieši – 3,7% un romi (čigāni) – 0%. Tomēr, salīdzinot iegūtos datus ar 2011. gadā veikto aptauju,³⁴ jākonstatē, ka pieauga uzticības līmenis attiecībā uz ebrejiem no 17,3% līdz 28,3%, tumšādainiem no 16,2% līdz 20,8%, kaukāziešiem no 13,9% līdz 16,7%, ķīniešiem no 13,9% līdz 15,0%, kurdiem no 8,1% līdz 12,5%, romiem (čigāniem) no 5,8% līdz 10,0%.

³⁴ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

3.3. Attieksme pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes 106. pantu: “Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai.”³⁵

Savukārt Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 23. pants nosaka, ka “katram cilvēkam ir tiesības uz darbu, uz brīvu darba izvēli, uz taisnīgiem un labvēlīgiem darba apstākļiem un uz aizsardzību pret bezdarbu”, kā arī, ka „katram cilvēkam, bez jebkādas diskriminācijas, ir tiesības uz vienādu atlīdzību par līdzvērtīgu darbu”.³⁶

Taču attieksme pret viesstrādniekiem Latvijā un citās Eiropas valstīs nav skaidri formulēta. Atbildot uz jautājumiem: „*Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kas ierodas šeit no mazāk attīstītām valstīm meklēt darbu? Kā, Jūsaprāt, valdībai vajadzētu rīkoties?*”, valsts policijas darbinieku vidū sadalījās sekojoši: 20,0% uzskata, ka „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 32,5% - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 31,7% - „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” un 5,0% uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”.

Rīgas reģiona pārvaldes darbinieku domas par šo jautājumu sadalījās sekojoši: 22,2% uzskata, ka „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 29,6% - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 37,0% - „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” un 3,7% uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”. Latgales reģiona pārvaldes darbinieki sniedza šādas atbildes: 22,2% - „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 33,3% - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 29,6% - „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” un 3,7% uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”. Zemgales reģiona pārvaldes darbinieki atbildēja šādi: 20,0% - „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 31,4% - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 28,6% - „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” un 2,9% uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”. Savukārt Kurzemes reģiona pārvaldes darbinieki sniedza šādas atbildes: 16,1% uzskata, ka „*jāļauj ierasties ikvienam*”, 35,5% - „*kamēr brīvas darbavietas*”, 32,3% - „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” un 9,7% uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”.

Atbildot uz piedāvātiem jautājumiem, valsts policijas darbinieki, sadalījumā pēc izdienas, sniedza sekojošas atbildes: „*jāļauj ierasties ikvienam*” - 12,5% ar izdienu līdz 3 gadiem, 22,2% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 22,9% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 19,2% ar izdienu virs 20 gadiem; „*kamēr brīvas darbavietas*” - 43,7% ar izdienu līdz 3 gadiem, 44,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 22,9% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 30,8% ar izdienu virs 20 gadiem; „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” – 18,7% ar izdienu līdz 3 gadiem, 11,1% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 37,5% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 50,0% ar izdienu virs 20 gadiem; „*jāaizliedz ierasties*” – 0% ar izdienu līdz 3 gadiem, 7,4% ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem, 6,3% ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem un 0% ar izdienu virs 20 gadiem.

³⁵ Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.

³⁶ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: starptautisks dokuments. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Ņujorka un Ženēva, Universālie līgumi Apvienotās Nācijas, 1994, 5.lpp.

Atbildot uz šiem jautājumiem 2011. gadā,³⁷ policijas darbinieku atbildes sadalījās sekojoši: 16,8% uzskata, ka „jāļauj ierasties ikvienam”, 24,8% - „kamēr brīvas darbavietas”, 38,7% - „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam” un 11,0% uzskata, ka „jāaizliedz ierasties”. Kā redzams, salīdzinājumā ar 2011. gadā veiktās aptaujas rezultātiem ir pieaudzis respondentu skaits, kuri uzskata, ka valstī „jāļauj ierasties ikvienam” (no 16,8% līdz 20,0%) un: „kamēr brīvas darbavietas” (no 24,8% līdz 32,5%). No 38,7% līdz 31,7% samazinājies respondentu skaits, kuri norāda, ka „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam”, un no 11,0% līdz 5,0%, kuri uzskata, ka „jāaizliedz ierasties”.

Jāsecina, ka atbildot uz anketas jautājumiem, viena trešdaļa Valsts policijas darbinieku izvēlējusies atbildi „kamēr brīvas darbavietas” (32,5%) un vēl viena trešdaļa, ka „jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam” (31,7%). Negatīvu attieksmi pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā izteica 5,0% respondentu. Visnegatīvākā attieksme pret viesstrādniekiem (9,7%) ir Kurzemes reģionā, bet policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem un ar izdienu virs 20 gadiem tomēr neatbalstīja uzskatus, ka tiem „jāaizliedz ierasties”.

3.4. Viedoklis par aizliegumu ierasties valstī

Latvijas Republikas Satversmes 97. pants nosaka: “Ikvienam, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu.”³⁸ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 4. protokola 2. pantā arī reglamentētas tiesības brīvi pārvietoties.³⁹ Arī “Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas” 13. panta pirmā daļā teikts, ka „katram cilvēkam ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties sev dzīvesvietu jebkurā valstī.”⁴⁰ Tas nozīmē, ka tiesību akti visos līmeņos aizsargā ikviena cilvēka tiesības brīvi pārvietoties, nepieļaujot situāciju, kad kādam cilvēkam būs liegts iebraukt valstī atsaucoties uz viņa piederību pie kādas nacionalitātes vai rases.

Atbildot uz jautājumu, kādas tautības vai rases pārstāvjiem aizliegts iebraukt valstī, respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Policijas darbinieki šīs nacionalitātes (rases) sadalīja šādi: romus (čigānus) – 33,3%, kurdus – 26,7%, ķīniešus – 26,7%, kaukāziešus – 22,5%, tumšādainos – 16,7%, ebrejus – 10,0%, amerikāņus – 10,0%, krievus – 6,7%, lietuviešus – 4,2%, skandināvus – 4,2%, igauņus – 3,3%, vāciešus – 3,3%.

³⁷ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011. gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

³⁸ Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.

³⁹ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.143./144, 13.07.1997.

⁴⁰ Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: starptautisks dokuments. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Ņujorka un Ženēva, Universālie līgumi Apvienotās Nācijas, 1994, 4.lpp.

Rīgas reģiona pārvaldes darbinieki pirmā vietā ierindoja romus (26,0%), otrā – kurdus (22,2%) un trešā ķīniešus (18,5%); Latgales reģionā vietas sadalījās sekojoši: romi (44,4%), ķīnieši (40,7%) un kaukāzieši (33,3%); Zemgales reģiona darbinieki pirmā vietā ierindoja romus (čigānus) un kurdus (abi pa 40,0%), otrā – ķīniešus (34,3%) un trešā – kaukāziešus (28,6%); Kurzemes reģionā pirmā vietā romi (22,6%), otro vietu daļa kurdi, kaukāzieši, ķīnieši un tumšādainie (pa 12,9% katrs), trešo vietu daļa krievi un amerikāņi (abi pa 6,5%). Jāatzīmē, ka Rīgas reģiona pārvaldes darbinieki šajā sarakstā neiekļāva igauņus un vāciešus, bet Latgales reģiona darbinieki – krievus.

Policijas darbinieki ar izdienu līdz 3 gadiem pirmā vietā ierindoja romus (čigānus) un ķīniešus (abi pa 25,0%), otrā – kurdus, kaukāziešus, tumšādainos un ebrejus (pa 12,5% katrs), trešā – amerikāņus (6,3%), bet krievus, lietuviešus, igauņus, vāciešus un skandināvus nepieminēja vispār. Policijas darbinieki ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem pirmā vietā ierindoja romus (25,9%), otro vietu daļa kurdi, krievi, ķīnieši, kaukāzieši un tumšādaini (pa 14,8% katrs), trešo – ebreji un igauņi (abi pa 7,4%). Policijas darbinieki ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem uzskata, ka nedrīkst ielaist valstī vispār: romus (37,5%), kurdus (29,2%) un ķīniešus (27,1%), bet ar izdienu virs 20: kurdus (46,2%), romus (42,3%) un ķīniešus (38,5%). Valsts policijas darbinieki ar izdienu virs 20 gadiem šajā sarakstā neiekļāva igauņus un vāciešus.

Salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, ir samazinājusies negatīvā attieksme pret romiem (no 52,6% 2011.gadā līdz 33,3% atskaites periodā), kurdiem (no 35,3% līdz 26,7%), kaukāziešiem (no 27,2% līdz 22,5%), tumšādainiem (no 22,0% līdz 16,7%) un ebrejiem (no 13,3% līdz 10,0%), bet pieaugusi pret ķīniešiem (no 22,5% 2011.gadā līdz 26,7% atskaites periodā), amerikāņiem (no 8,1% līdz 10,0%), krieviem (no 4,1% līdz 6,7%), lietuviešiem (no 2,3% līdz 4,2%), skandināviem (no 1,7% līdz 4,2%), igauņiem (no 1,7% līdz 3,3%) un vāciešiem (no 1,2% līdz 3,3%).⁴¹

Salīdzinot Latvijas reģionos strādājošo policijas darbinieku attieksmi pret šīm grupām, jākonstatē, ka visnegatīvākā attieksme pret romiem (44,4%), ķīniešiem (40,7%), kaukāziešiem (33,3%), tumšādainiem (29,6%) un amerikāņiem (22,2%) ir sastopama Latgales reģionā, pret kurdiem (40,0%) un ebrejiem (17,1%) – Zemgales reģionā, bet pret krieviem (11,1%) – Rīgas reģiona pārvaldē.

Jākonstatē arī, ka policijas darbinieku grupā ar izdienu līdz 3 gadiem ir samazinājusies negatīvā attieksme pret romiem (no 56,2% 2011. gadā līdz 25,0% atskaites periodā), kurdiem (no 37,5% līdz 12,5%), kaukāziešiem (no 18,8% līdz 12,5%), tumšādainiem (no 22,0% līdz 16,7%) un

⁴¹ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

ebrejiem (no 18,8% līdz 12,5%), bet pieauga pret ķīniešiem (no 18,8% 2011. gadā līdz 25,0% atskaites periodā), tumšādainiem (no 3,1% līdz 12,5%).

Savukārt respondentiem ar izdienu no 4 līdz 10 gadiem ir samazinājusies negatīvā attieksme pret romiem (no 45,5% 2011. gadā līdz 25,9% atskaites periodā), kurdiem (no 35,1% līdz 14,8%), kaukāziešiem (no 33,8% līdz 14,8%), tumšādainiem (no 33,8% līdz 14,8%), pret ķīniešiem (no 23,4% līdz 14,8%) un ebrejiem (no 10,4% līdz 7,4%), bet pieauga pret krieviem (no 2,6 % līdz 14,8%) un igauņiem (no 1,3% līdz 7,4%).

Respondenti ar izdienu virs 11 gadiem uzskatīja, ka nedrīkst ielaist valstī vispār: romus (čigānus) – 59,4% (tagad ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem – 37,5% un ar izdienu virs 20 – 42,3%), kurdus – 34,4% (tagad ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem – 29,2% un ar izdienu virs 20 – 46,2%) un ķīniešus – 23,4% (aptaujas periodā ar izdienu no 11 līdz 20 gadiem – 27,1% un ar izdienu virs 20 – 38,5%).

Nobeigums

Apkopojot pētījuma rezultātus, autors izdara sekojošus **secinājumus**:

1. **Cilvēktiesību ievērošana Latvijā.** Lielākā policijas darbinieku daļa (46,7%), galvenokārt strādājošie Rīgas reģionā (51,9%) uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „zināmā mērā tiek ievērotas”, bet katrs ceturtais respondents (25,8%) uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „tiek ievērotas daļēji”. 22,5% respondentu uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „lielā mērā tiek ievērotas”. Šādus uzskatu atbalsta arī Rīgas (25,9%) un Kurzemes (25,8%) reģionā strādājošie.

Jākonstatē, ka salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas datiem, policijas darbinieku skatījumā situācija cilvēktiesību jomā ir uzlabojusies.⁴² Toreiz lielākā daļa (46,8%) policijas darbinieku uzskatīja, ka cilvēktiesības Latvijā „tiek ievērotas daļēji”. Aptauju dati liecina, ka ir pieaudzis to cilvēku skaits, kuri uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „lielā mērā tiek ievērotas”. 2011.gadā tādu bija tikai 11,0%, šīs aptaujas periodā jau 22,5%. Samazinājās to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā „nemaz netiek ievērotas”. 2011.gadā tādu bija 7,5%, šīs aptaujas periodā tikai 1,7%.

Aptauju dati liecina arī, ka atkarībā no izdienas pieauga policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka cilvēktiesības Latvijā tiek ievērotas. Aptaujātie, kuru izdienas laiks ir vairāk nekā 11 gadi neatbalsta uzskatus, ka cilvēktiesības Latvijā „nemaz netiek ievērotas”. Tas vērtējams pozitīvi, jo 2011.gadā 5,2% šīs kategorijas respondentu uzskatīja, ka cilvēktiesības Latvijā „nemaz netiek ievērotas”.

2. **Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā.** Puse (50,0%) no aptaujātiem policijas darbiniekiem, galvenokārt Kurzemes reģionā strādājošie (64,5%), uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „zināmā mērā tiek ievērotas” (64,5% Kurzemes reģionā, 51,9% Rīgas reģionā, 45,7% Zemgales reģionā un 37,0% Latgales reģionā); 15,0% atbild, ka šīs tiesības Latvijā „lielā mērā tiek ievērotas” (25,9% Rīgas un Latgales reģionā, 9,7% Kurzemes reģionā un 2,9% Zemgales reģionā); 29,2% uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības „tiek ievērotas daļēji” (37,1% Zemgales reģionā, 33,3% Latgales reģionā, 25,8% Kurzemes reģionā un 18,5% Rīgas reģionā); bet 1,7% uzskata, ka „nemaz netiek ievērotas” (3,7% Rīgas reģionā, 2,9% Zemgales reģionā, Latgales un Kurzemes reģionā 0%).

Salīdzinot iegūtos rezultātus ar aptaujas rezultātiem, kas iegūti pirms četriem gadiem, jākonstatē, ka pieaudzis to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „lielā mērā tiek ievērotas”, no 11,0% līdz 15,0%. Pieaudzis arī to darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības „zināmā mērā tiek ievērotas”, no 34,7% līdz 50,0%, un ir

⁴² Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptauja_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

samazinājies to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka šīs tiesības Latvijā „nemaz netiek ievērotas”, no 9,2% līdz 1,7%.

Policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā tiek ievērotas pieaudzis atkarībā no izdienas tiesībsargājošās iestādēs: 6,3% respondentu, kuru izdienas laiks ir līdz 3 gadi, 7,4% izdienas laiks 4 – 10 gadi, 10,4% izdienas laiks 11 – 20 gadi un 38,5% izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*”. Savukārt 6,3% respondentu, kuriem izdienas laiks līdz 3 gadi un 3,7% izdienas laiks 4 – 10 gadi uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”. Aptaujāto skaitam ar pozitīviem uzskatiem ir tendence pieaugt, 2011.gadā 10,4% respondentu, kuriem izdienas laiks ir vairāk nekā 11 gadi uzskatīja, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*nemaz netiek ievērotas*”.⁴³

3. Viedoklis par nacionālo minoritāšu iespējām saglabāt savu kultūru. Aptaujas dati liecina, ka pieaudzis to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „labas” (no 21,4% līdz 29,2%) un „*apmierinošas*” (no 47,4% līdz 51,7%) iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā, un samazinājās to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā ir „sliktas” (no 23,7% 2011.gadā līdz 10,8% aptaujas periodā).

Var secināt, ka tāpat kā 2011.gadā, atkarībā no izdienas pieaudzis policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālajām minoritātēm ir iespējams saglabāt savu kultūru: 25,0% respondentu (izdiena līdz 3 gadi) uzskata, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „*sliktas*” iespējas saglabāt savu kultūru (policijas darbinieki, kuriem izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi šādus uzskatus neatbalsta – 0%) un 30,8% (izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi) uzskata, ka iespējas ir „*labas*” (tādu pašu atbildi sniedza 18,8% respondentu, kuriem izdienas laiks ir līdz 3 gadiem). Arī šie statistiskie dati, salīdzinājumā ar 2011.gadā iegūto informāciju, liecina, ka policijas darbinieki uzskata, ka uzlabojās nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā.

4. Etnisko attiecību novērtējums. Policijas darbinieku lielākā daļa (67,5%) etniskās attiecības Latvijā vērtē kā „apmierinošas” (74,2% Kurzemes reģionā, 71,4% Zemgales reģionā, 63,0% Latgales reģionā un 59,3% Rīgas reģionā), 14,2% – „*labas*” (pa 22,2% Rīgas un Latgales reģionā, 12,9% Kurzemes reģionā un 2,9% Zemgales reģionā) un 12,5% – „*sliktas*” (14,8% Latgales reģionā, 12,9% Kurzemes reģionā, 11,4% Zemgales reģionā un 11,1% Rīgas reģionā).

Salīdzinot aptaujas datus ar 2011.gadā veiktā pētījuma rezultātiem jākonstatē, ka pieaudzis to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka etniskās attiecības Latvijā ir „labas” (no 8,1% līdz 14,2%) un „*apmierinošas*” (no 65,9% līdz 67,5%), taču ir samazinājies policijas darbinieku skaits,

⁴³ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

kuri uzskata, ka etniskās attiecības Latvijā ir „sliktas” (no 23,1% 2011.gadā līdz 12,5% aptaujas periodā).⁴⁴

Jāsecina, ka tāpat kā 2011.gadā, darbinieki, kuriem ir ilgāks izdienas laiks, etniskajām attiecībām Latvijas dod augstāko vērtējumu nekā policijas darbinieki, kuriem izdienas laiks ir īsāks: 20,8% (izdienas laiks 11 – 20 gadi) un 15,4% (izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi) uzskata, ka etniskās attiecības Latvijā ir „labas”. Salīdzinot ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, šo grupu dalībnieki bija noskaņoti kritiski, un šīs attiecības par labām uzskatīja tikai 11,7% aptaujāto. Samazinājās policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka tās ir „sliktas”: respondenti (izdienas laiks līdz 3 gadi) – no 28,1% 2011.gadā līdz 12,5% aptaujas periodā un respondenti (izdienas laiks 4 – 10 gadi) – no 26,6% 2011.gadā līdz 18,5% aptaujas periodā; 2011.gadā šīs attiecības tāpat novērtēja 18,2% aptaujāto (izdienas laiks vairāk nekā 11 gadi), bet aptaujas periodā šīs attiecības vērtē – „sliktas” 10,4% (izdienas laiks 11 – 20 gadi) un 15,4% (izdienas laiks vairāk nekā 20 gadi).

5. Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā. Policijas darbinieku lielākā daļa (60,8%) uzskata, ka „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai” (66,7% Latgales reģionā, 64,5% Kurzemes reģionā, 57,1% Zemgales reģionā un 55,6% Rīgas reģionā), tomēr liela daļa (22,5%) policijas darbinieku uzskata, ka „jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība” un, ka: „Latvijā var būt arī divkopienu sabiedrība” (7,5%).

Salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, policijas darbinieku uzskati par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā nav mainījušies. Toreiz līdzīgais policijas darbinieku skaits, 64,5% (aptaujas periodā 60,8%) uzskatīja, ka „Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai”, bet liela daļa (22,5%, tikpat – 22,5% aptaujas periodā) uzskatīja, ka „jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība” un 8,7% (7,5% aptaujas periodā), ka: „Latvijā var būt arī divkopienu sabiedrība”.

6. Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu. Respondentiem tika piedāvāti divi pretrunīgie viedokļi: „sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas” un „sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas”. Policijas darbinieku lielākā daļa (55,8%) uzskata, ka „sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas” (74,1% Rīgas reģionā, 51,9% Latgales reģionā, 51,4% Zemgales reģionā un 48,4% Kurzemes reģionā). Savukārt 29,2% respondentu sniedza atbildi, ka „sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas” (38,7% Kurzemes reģionā, 31,4% Zemgales reģionā, 29,6% Latgales reģionā un 14,8% Rīgas reģionā).

Aptaujā, kas tika veikta pirms četriem gadiem, respondentu atbildes dalījās (43,9% katrā). Salīdzinot aptauju rezultātus, jākonstatē, ka pēc izdienas laika dalītās grupās pieaudzis to policijas

⁴⁴ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

darbinieku skaits, kuri uzskata, ka „sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas”.

7. Attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām. Atbildot uz jautājumu: „Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?”, respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Iespējams, ka respondentu profesionālā pieredze bija iemesls, ka pirmās trīs vietās atradās narkomāni (81,7%), dzērāji (72,5%) un emocionāli nestabilie cilvēki.

Lielākais respondentu skaits, kuriem ir nepatika pret narkomāniem (88,9%), emocionāli nestabiliem cilvēkiem (85,2%), romiem (59,3%) un musulmaņiem (29,6%) ir Rīgas reģiona pārvaldē, pret alkoholiķiem (77,4%) Kurzemes reģionā un pret homoseksuāļiem (51,9%) Latgales reģionā. Respondenti, kuru izdienas laiks ir 4 – 10 gadi visās grupās negatīvāk vērtēja narkomānus (88,9%). Savukārt homoseksuāļus (50,0%) negatīvāk vērtēja policijas darbinieki (izdienas laiks 11 – 20 gadi). Ar alkoholiķiem (80,8%), emocionāli nestabiliem cilvēkiem (80,8%), romiem (65,4%) un musulmaņiem (38,5%) nevēlētos dzīvot kaimiņos policijas darbinieki, kuru izdienas laiks pārsniedz 20 gadus.

Salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem policijas darbinieku negatīvā attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām ir samazinājusies: pret narkomāniem no 88,4% 2011.gadā līdz 81,7% aptaujas periodā, pret alkoholiķiem no 80,3% līdz 72,5%, pret emocionāli nestabiliem cilvēkiem no 68,8% līdz 68,3%, pret romiem (čigāniem) no 64,2% līdz 48,3%, pret homoseksuāļiem no 45,1% līdz 41,7% un pret musulmaņiem no 31,8% līdz 22,5%.⁴⁵

8. Kontakta ciešums ar citu tautību un rasu pārstāvjiem. Aptaujas dati liecina, ka starp latviski un krieviski runājošām kopienām Latvija Republikā ir augsts savstarpējās tolerances līmenis. Respondenti labprāt kontaktētos, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām ar kaimiņvalstu pārstāvjiem: ar krieviem – 70,0% (Latgales reģionā – 77,8%), ar lietuviešiem – 50,0% (Rīgas reģionā – 63,0%), ar skandināviem – 45,0% (Rīgas reģionā – 59,3%) un ar igauņiem – 41,7% (Rīgas reģionā – 59,3%). Tomēr neiecietība ir problēma, kas aktuāla Latvijas sabiedrībai, jo var skart ikvienu Latvijas iedzīvotāju. Problēmas eksistenci apliecina salīdzinoši neliela vēlme kontaktēties ar kaukāziešiem – 16,7%, ķīniešiem – 15,0%, kurdiem – 12,5% un romiem (čigāniem) – 10,0%, it īpaši Latgales reģionā: kaukāzieši un kurdi pa 7,4% katrā grupā, ķīnieši – 3,7% un romi (čigāni) – 0%. Salīdzinot iegūtos datus ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, jākonstatē, ka ir pieaudzis uzticības līmenis ebrejiem no 17,3% līdz 28,3%, tumšādainiem, no 16,2% līdz 20,8%, kaukāziešiem no 13,9% līdz 16,7%, ķīniešiem no 13,9% līdz 15,0%, kurdiem no 8,1% līdz 12,5%, romiem (čigāniem) no 5,8% līdz 10,0%.

⁴⁵ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudz nacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

9. **Attieksme pret viesstrādnieku ierašanos Latvijā.** Atbildot uz jautājumiem: „*Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kas ierodas šeit no mazāk attīstītām valstīm meklēt darbu? Kā, Jūsuprāt, valdībai vajadzētu rīkoties?*”, viena trešdaļa Valsts policijas darbinieku izvēlējušies atbildi: „*kamēr brīvas darbavietas*” (32,5%) un vēl viena trešdaļa: „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*” (31,7%). Negatīvu attieksmi pret viesstrādniekiem Latvijā izteica 5,0% respondentu (Kurzemes reģionā 9,7%).

Salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, ir pieaudzis respondentu skaits, kuri uzskata, ka valstī „jāļauj ierasties ikvienam” (no 16,8% līdz 20,0%) un: „*kamēr brīvas darbavietas*” (no 24,8% līdz 32,5%). No 38,7% līdz 31,7% samazinājies respondentu skaits, kuri norāda, ka „*jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam*”, un no 11,0% līdz 5,0%, kuri uzskata, ka „*jāaizliedz ierasties*”.⁴⁶

10. **Viedoklis par aizliegumu ierasties valstī.** Atbildot uz jautājumu, kādas tautības vai rases pārstāvjiem aizliegts iebraukt valstī, respondentiem tika dota iespēja atzīmēt vairākus variantus. Policijas darbinieki šīs nacionalitātes (rases) sadalīja šādi: romus (čigānus) – 33,3%, kurdus – 26,7%, ķīniešus – 26,7%, kaukāziešus – 22,5%, tumšādainos – 16,7%, ebrejus – 10,0%, amerikāņus – 10,0%, krievus – 6,7%, lietuviešus – 4,2%, skandināvus – 4,2%, igauņus – 3,3%, vāciešus – 3,3%. Salīdzinot Latvijas reģionos strādājošo policijas darbinieku attieksmi pret minētajām grupām, jākonstatē, ka negatīvākā attieksme ir pret romiem (44,4%), ķīniešiem (40,7%), kaukāziešiem (33,3%), tumšādainiem (29,6%) un amerikāņiem (22,2%) ir sastopama Latgales reģionā, pret kurdiem (40,0%) un ebrejiem (17,1%) – Zemgales reģionā, bet pret krieviem (11,1%) – Rīgas reģiona pārvaldē.

Salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas rezultātiem, ir samazinājusies negatīvā attieksme pret romiem (no 52,6% 2011.gadā līdz 33,3% atskaites periodā), kurdiem (no 35,3% līdz 26,7%), kaukāziešiem (no 27,2% līdz 22,5%), tumšādainiem (no 22,0% līdz 16,7%) un ebrejiem (no 13,3% līdz 10,0%), bet pieaugusi pret ķīniešiem (no 22,5% 2011.gadā līdz 26,7% atskaites periodā), amerikāņiem (no 8,1% līdz 10,0%), krieviem (no 4,1% līdz 6,7%), lietuviešiem (no 2,3% līdz 4,2%), skandināviem (no 1,7% līdz 4,2%), igauņiem (no 1,7% līdz 3,3%) un vāciešiem (no 1,2% līdz 3,3%).

11. Kopumā autors secina, ka salīdzinājumā ar 2011.gadā veiktās aptaujas datiem, policijas darbinieku attieksme pret dažādām sociālām, reliģiskām, etniskām un rases grupām ir kļuvusi pozitīvāka. Policijas darbinieku skatījumā Latvijā ir uzlabojusies situācija cilvēktiesību jomā. Pieaudzis to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā „*lielā mērā tiek ievērotas*” un, ka nacionālo minoritāšu pārstāvjiem ir „*labas*” iespējas saglabāt savu

⁴⁶ Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.

kultūru. Pieaudzis arī to policijas darbinieku skaits, kuri uzskata, ka etniskās attiecības Latvijā ir „labas”, par ko liecina augsts savstarpējās tolerances līmenis starp latviski un krieviski runājošām kopienām.

12. Aptaujas dati liecina, ka Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programma „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā” paplašina klausītāju (gan pieredzējušo, gan jaunpieņemto darbinieku) zināšanas un nostiprina iemaņas darbā ar daudznacionālu sabiedrību, dod iespēju gūt zināšanas par policijas preventīvo darbību ar nacionālo minoritāšu pārstāvjiem, imigrantiem, bēgļiem, ekonomiskiem migrantiem un valstī dzīvojošiem ārvalstniekiem vērsto likumpārkāpumu (naida noziegumu) novēršanā.

13. **Pētījuma hipotēze ir apstiprinājusies:** Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programma „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā” ir nepieciešama Valsts policijas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, lai paaugstinātu viņu tolerances līmeni un uzlabotu spējas strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Pētījuma rezultāti pierāda nepieciešamību turpināt īstenot Valsts policijas koledžas profesionālās pilnveides izglītības programmu „Policijas darbs daudznacionālajā sabiedrībā”.

Izmantotās literatūras un avotu saraksts

Normatīvie akti

1. Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.143./144, 13.07.1997.
2. Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: starptautisks dokuments. Grām.: Cilvēka tiesības. Starptautisko līgumu krājums. I sējums (Pirmā daļa). Ņujorka un Ženēva, Universālie līgumi Apvienotās Nācijas, 1994, 1.-7.lpp.
3. Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību: starptautisks dokuments. Latvijas Vēstnesis Nr.85, 01.02.2005.
4. Latvijas Republikas Satversme: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.43, 01.07.1993.
5. Likums „Par policiju”: Latvijas Republikas likums. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs Nr.37, 24.09.1992.
6. Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likums: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.101, 30.07.2006.
7. Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm disciplinārbildības likums: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis Nr.101, 30.07.2006.

Monogrāfiskie izdevumi

8. Tajfel, H. Human Groups and Social Categories: Cambridge, Cambridge University Press, 1981.
9. Арутюнян, Ю. В., Дробижева, Л. М., Сусоколов, А. А. Этносоциология: Москва, Аспект-Пресс, 1998.

Elektroniskie resursi

10. Ceļā uz pilsonisku sabiedrību – 2000. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001. Pieejams: <http://www.biss.soc.lv/downloads/resources/pilsoniskaSabiedriba/pilsoniskaSabiedriba2000.pdf> - skatīts 29.06.2015.
11. Eiropas Vērtību pētījums. Latvijas iedzīvotāju aptauja. Rīga: Baltijas Sociālo zinātņu institūts, 2001, Pieejams: <http://www.biss.soc.lv/downloads/resources/evp/evp1999.pdf> - skatīts 29.06.2015.
12. Treļš, Ē. Valsts policijas darbinieku tolerances līmenis un spēja strādāt daudznacionālajā sabiedrībā. Valsts policijas darbinieku aptauja. 2011.gada marts – aprīlis. Pieejams: http://www.trels.lv/aptaujas_rezultati.pdf - skatīts 29.06.2015.
13. Valsts policijas attīstības koncepcija. Pieejams: <http://tap.mk.gov.lv/mk/tap/?pid=40310861> - skatīts 29.06.2015.

Pielikums 1.

Aptaujas jautājumi

1. Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas cilvēktiesības Latvijā?

Lielā mērā tiek ievērotas

Zināmā mērā tiek ievērotas

Tiek ievērotas daļēji

Nemaz netiek ievērotas

Nezinu

Nav atbildes

2. Jūsaprāt, cik lielā mērā pašlaik tiek respektētas nacionālo minoritāšu tiesības Latvijā?

Lielā mērā tiek ievērotas

Zināmā mērā tiek ievērotas

Tiek ievērotas daļēji

Nemaz netiek ievērotas

Nezinu

Nav atbildes

3. Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?

Labas

Apmierinošas

Sliktas

Nezinu

Nav atbildes

4. Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?

Labas

Apmierinošas

Sliktas

Nezinu

Nav atbildes

5. Kurš no šiem apgalvojumiem visvairāk atbilst Jūsu uzskatiem?

Jāpanāk, lai Latvijā būtu vienas kopienas sabiedrība

Latvijā var būt arī divkopienas sabiedrība

Latvijai jābūt sabiedrībai, kas atvērta kultūru daudzveidībai

Nezinu

Nav atbildes

6. Kurš no šiem apgalvojumiem visvairāk atbilst Jūsu uzskatiem?

Sabiedrībai labāk, ja imigranti saglabā savas tradīcijas

Sabiedrībai labāk, ja pieņem sabiedrības vairākuma tradīcijas

Nezinu

Nav atbildes

7. Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar (var atzīmēt vairākus variantus):

Latviešiem

Krieviem

Lietuviešiem

Igaņiem

Skandināviem

Amerikāņiem

Vāciešiem

Ebrejiem

Tumšādainiem

Romiem (Čigāniem)

Kaukāziešiem

Ķīniešiem

Kurdiem

Nav atbildes

8. Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kas ierodas šeit no mazāk attīstītām valstīm meklēt darbu? Kā, Jūsprāt, valdībai vajadzētu rīkoties?

Jāļauj ierasties ikvienam

Kamēr brīvas darbavietas

Jānosaka stingri ierobežojumi cilvēku skaitam

Jāaizliedz ierasties

Nezinu

Nav atbildes

9. Nedrīkst ielaist valstī vispār (var atzīmēt vairākus variantus):

Kurdus

Romus (čigānus)

Kaukāziešus

Ķīniešus

Tumšādainos

Ebrejus

Krievus

Amerikāņus

- Vāciešus
- Skandināvus
- Lietuviešus
- Igauņus
- Nav atbildes

**10. Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?
(var atzīmēt vairākus variantus)**

- Cilvēkiem ar noziedzīgu pagātni
- Citas rases pārstāvjiem
- Kreisiem ekstrēmistiem
- Dzērājiem
- Labējiem ekstrēmistiem
- Cilvēkiem ar lielām ģimenēm
- Emocionāli nestabiliem cilvēkiem
- Musulmaņiem
- Imigrantiem, viesstrādniekiem
- Cilvēkiem, kuri slimo ar AIDS
- Narkomāniem
- Homoseksuāļiem
- Ebrejiem
- Romiem (Čigāniem)
- Nav atbildes

11. Jūsu izdienas laiks tiesībsargājošās iestādēs ir (aizpilda tiesībsargājošo iestāžu darbinieki):

- līdz 1 gadam
- no 1 līdz 3 gadiem
- no 4 līdz 10 gadiem
- no 11 līdz 20 gadiem
- virs 20 gadiem
- Nav atbildes

12. Jūsu tautība:

- Latvietis
- Krievs
- Baltkrievs
- Ukrainis
- Polis
- Lietuvietis

Ebrejs

Roms (Čigāns)

Citas tautības pārstāvis _____
(kādas?)

Nav atbildes

13. Jūsu vecums:

17 un mazāk

18-25 gadi

26-35 gadi

36-45 gadi

46-55 gadi

56-65 gadi

66-76 gadi

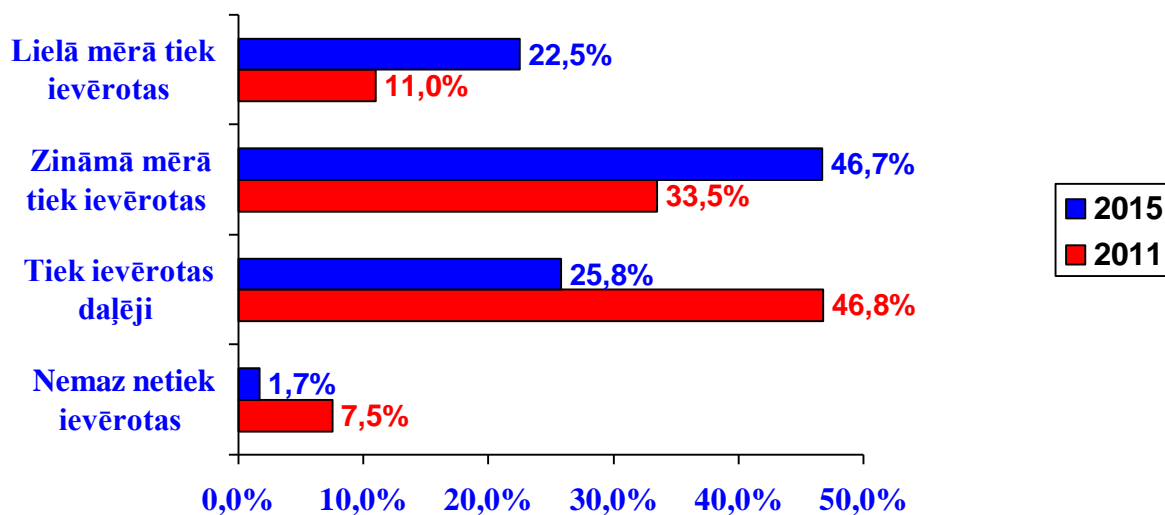
77 un vairāk

Nav atbildes

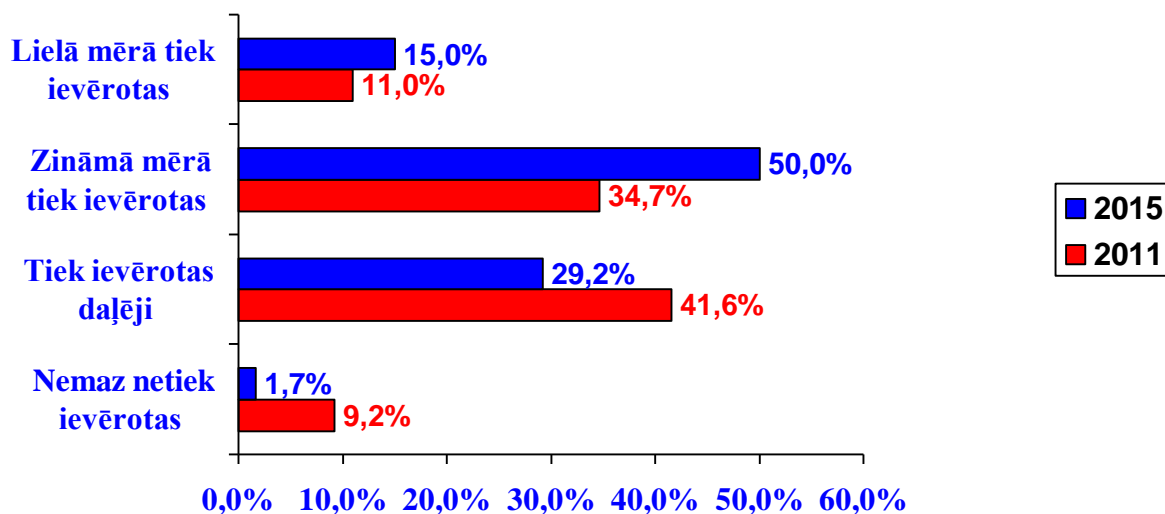
Pielikums 2.

2011. un 2015. gadā veikto aptauju salīdzinājums

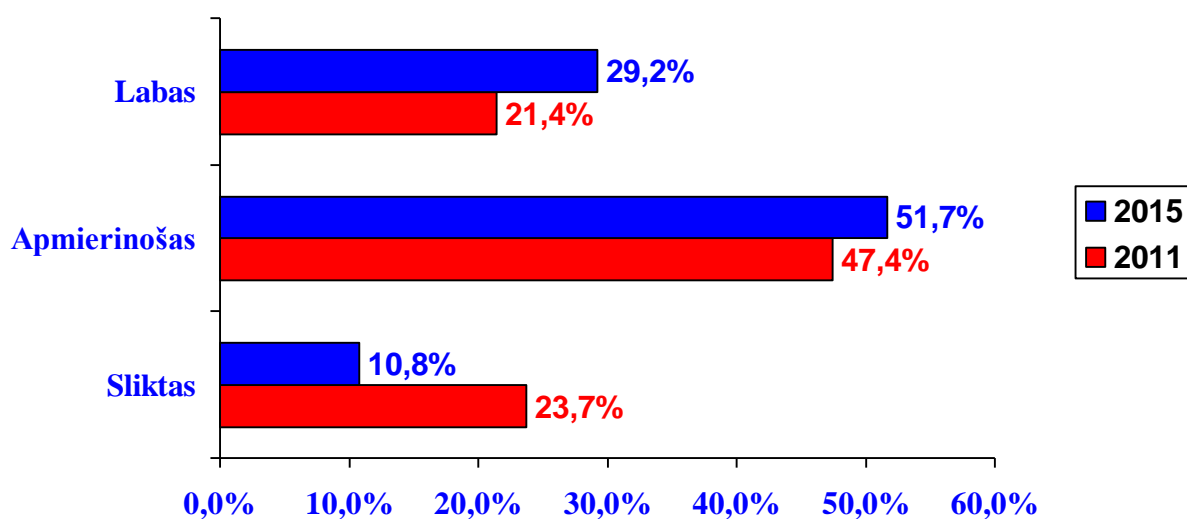
Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

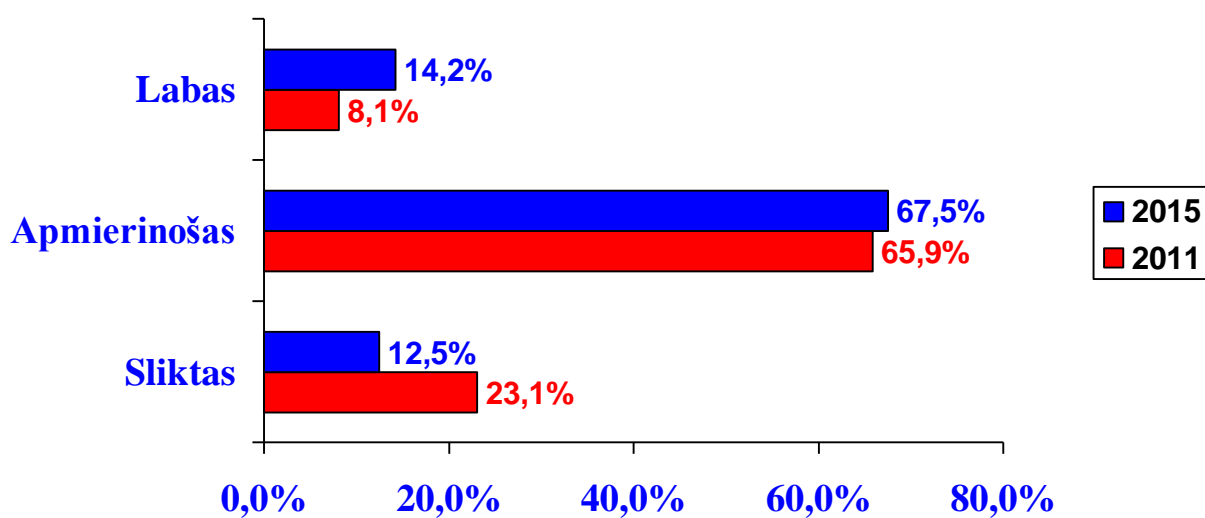
Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā

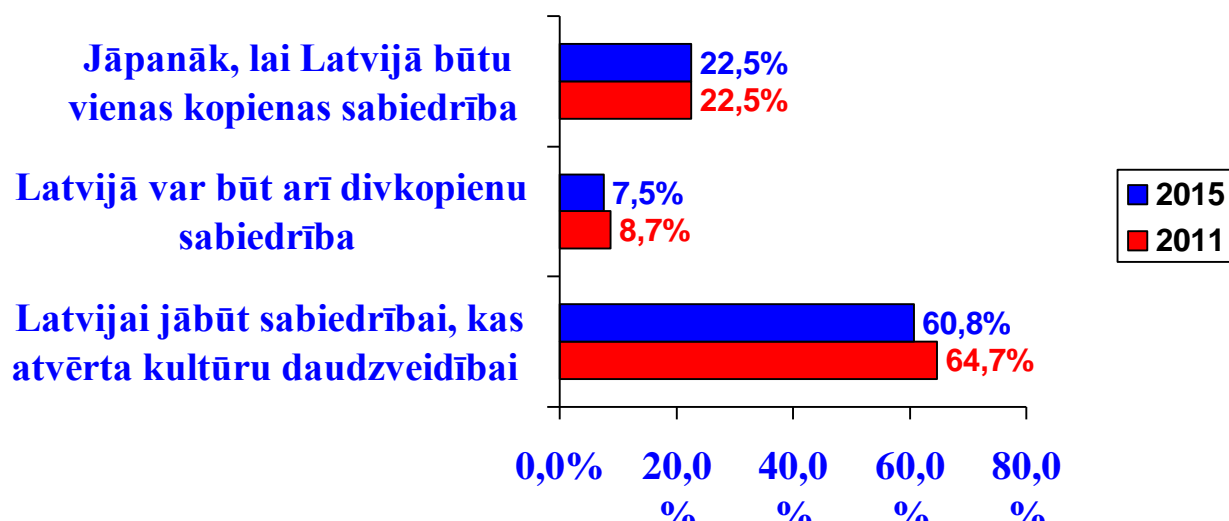
Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?

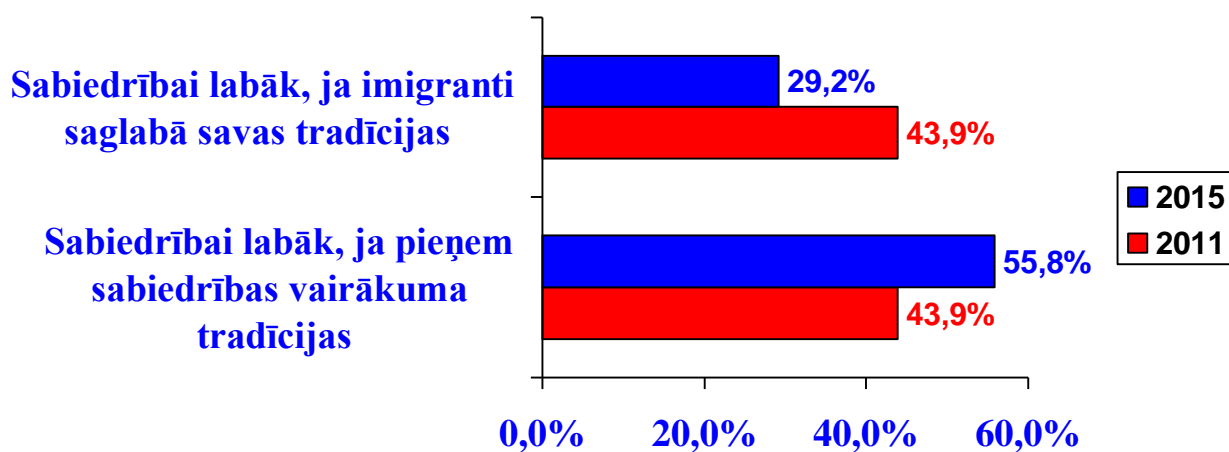
Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?

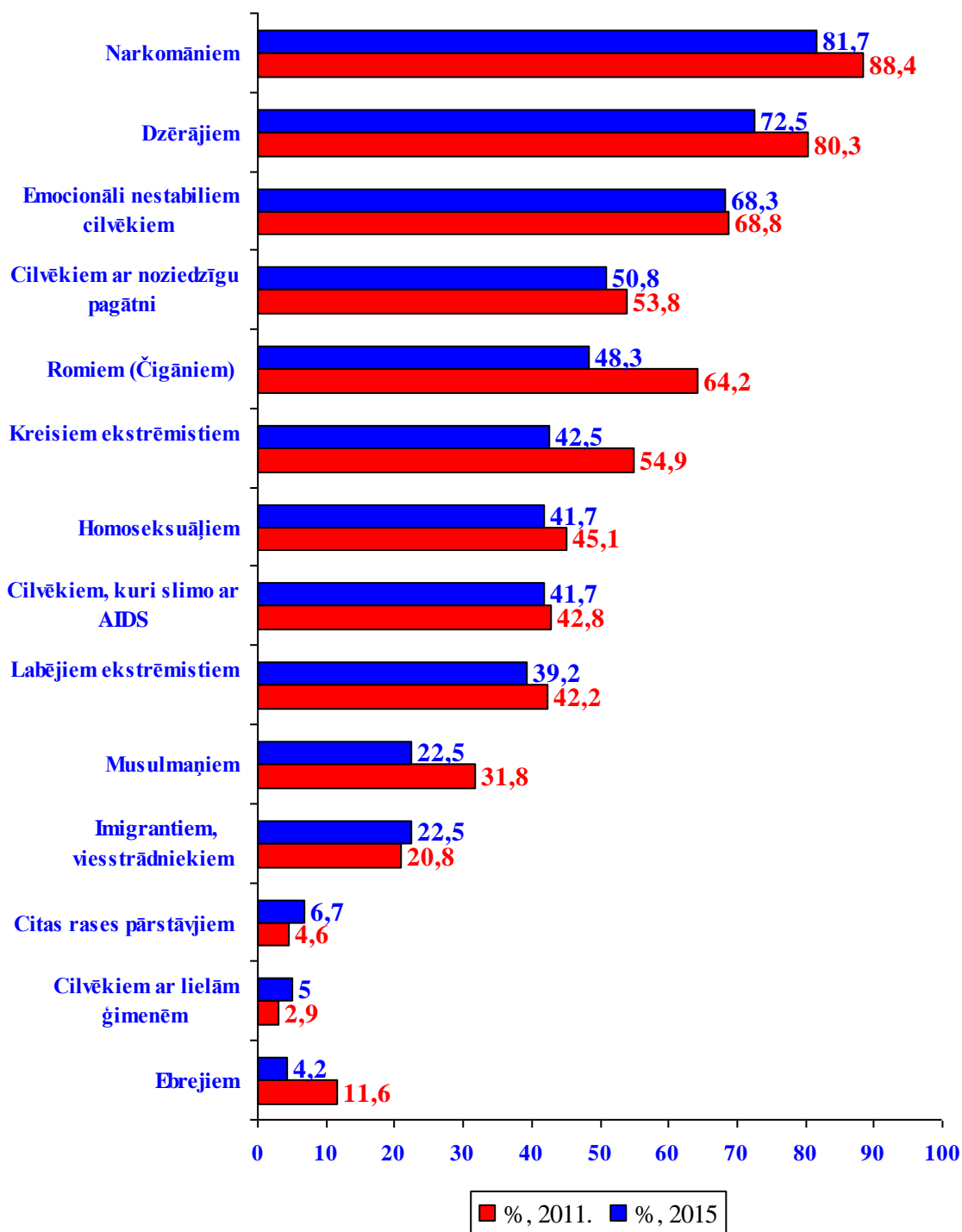
Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā.

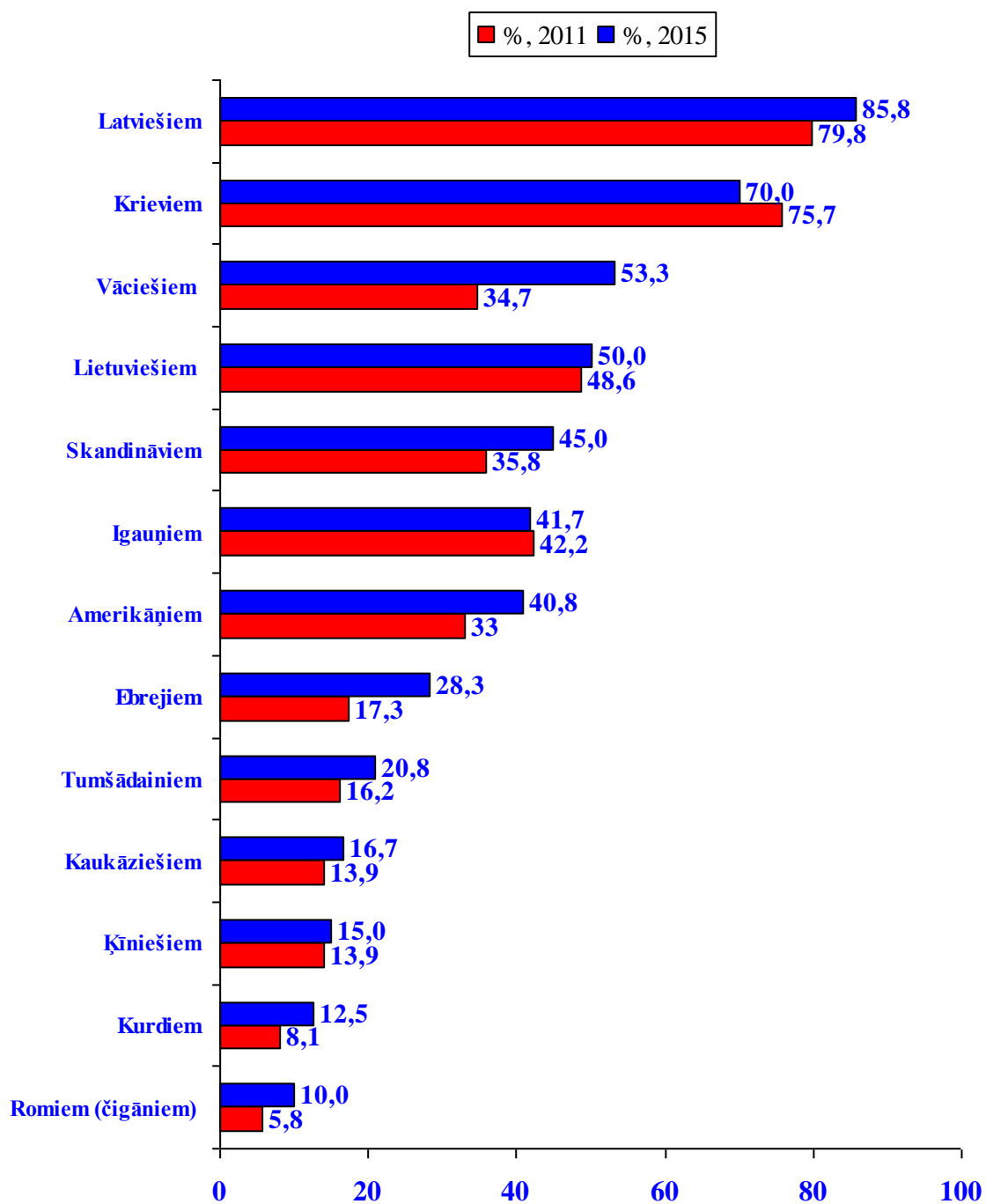
Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu

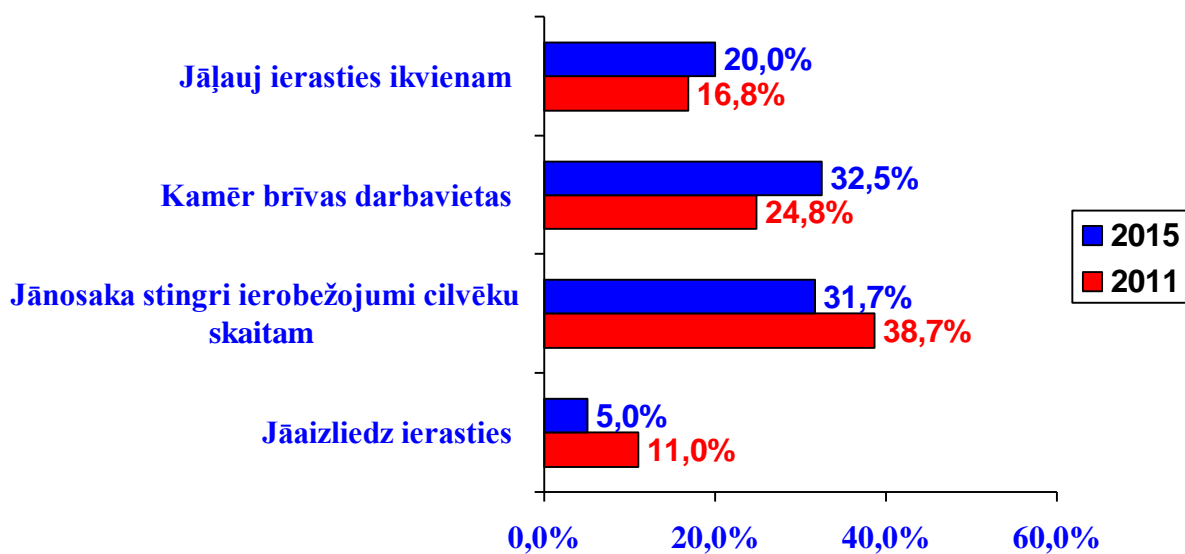
Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?

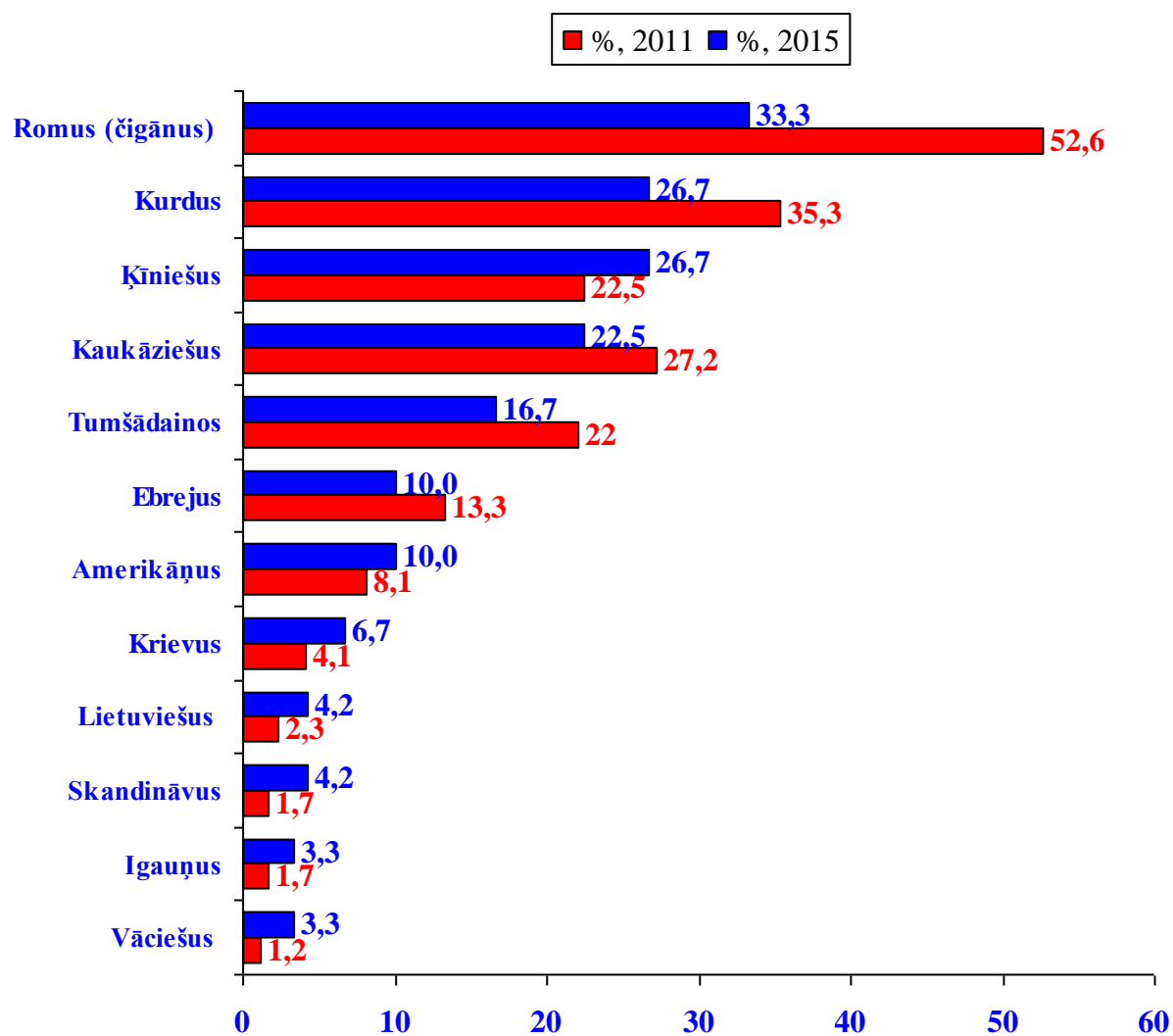
Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm.

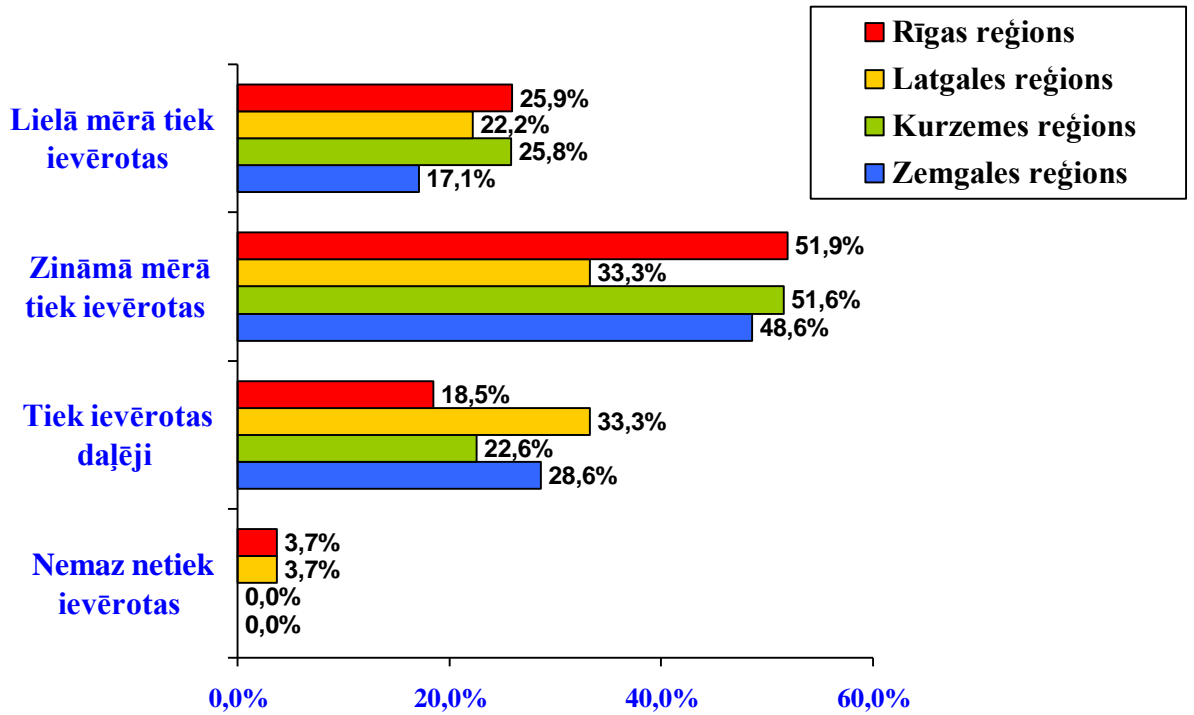

Nedrīkst ielaist valstī vispār

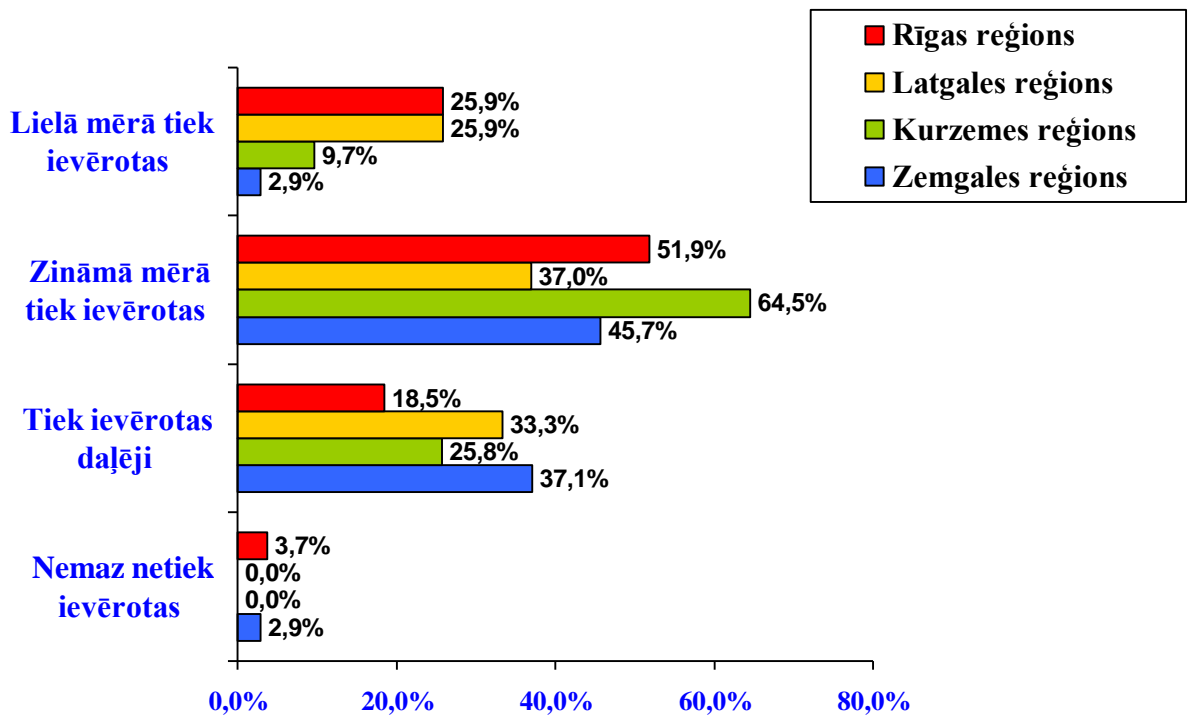

Pielikums 3. Sadalījums pēc Latvijas reģioniem

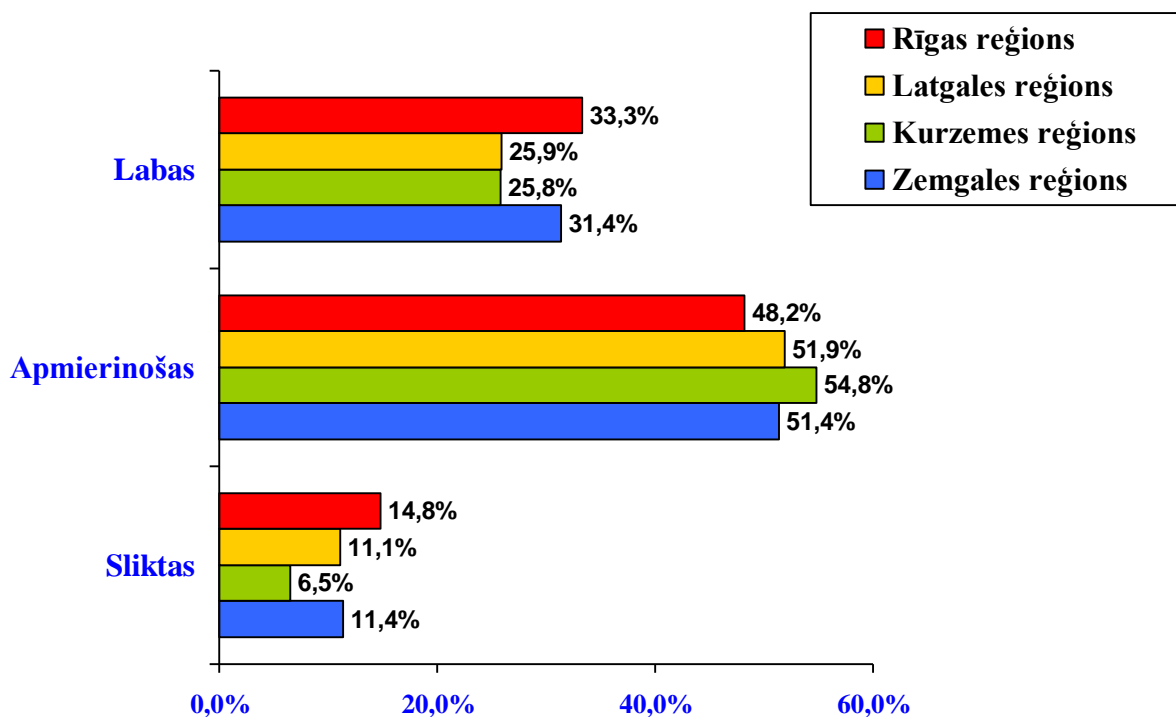
Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

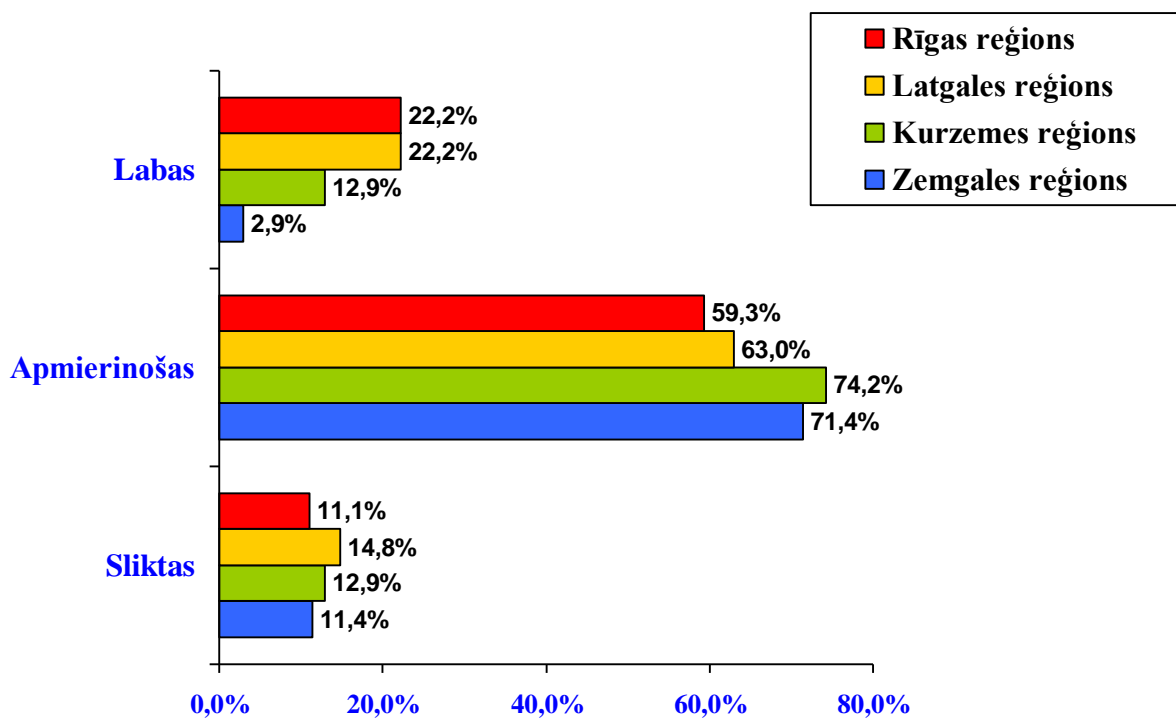
Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā

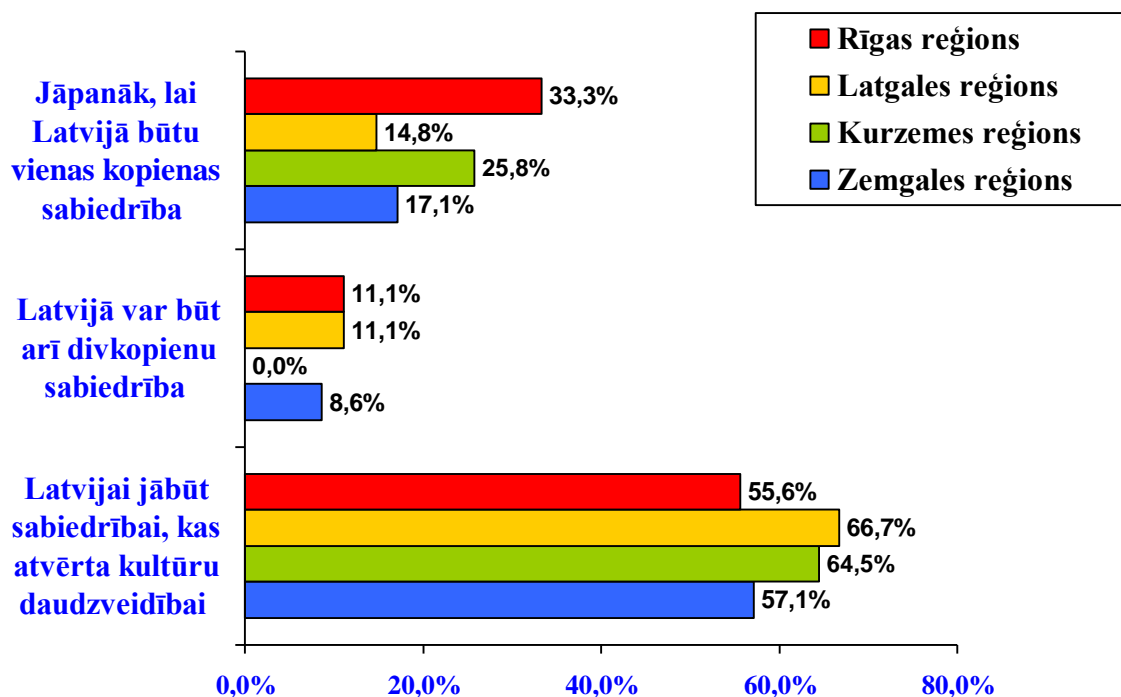
Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?

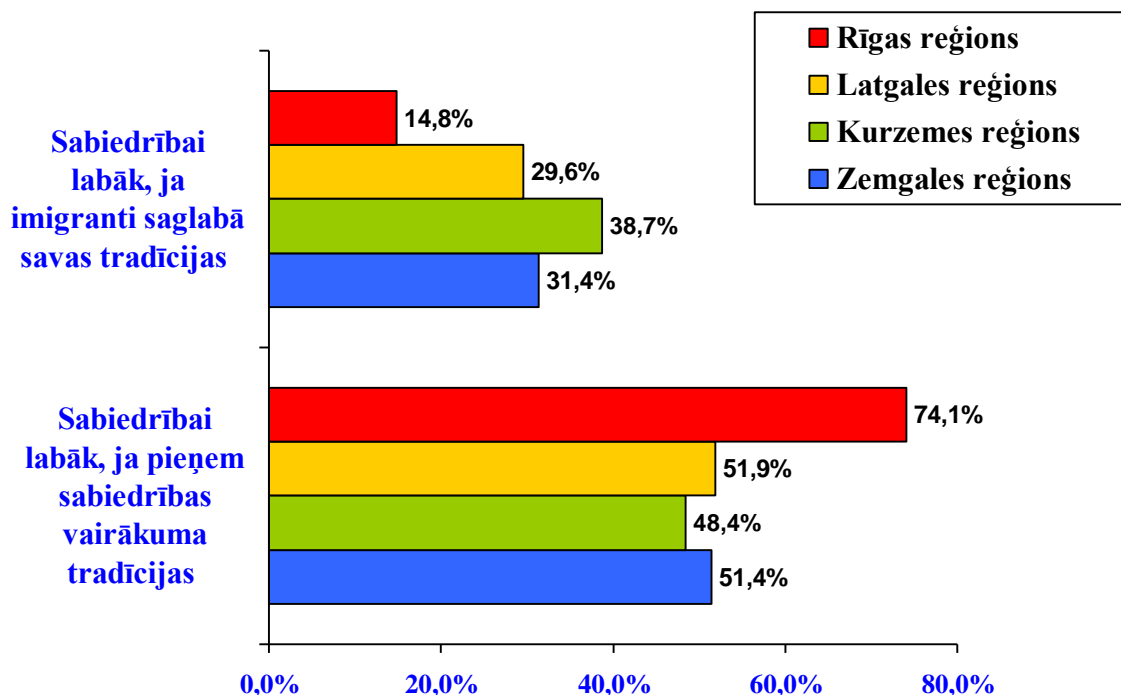
Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?

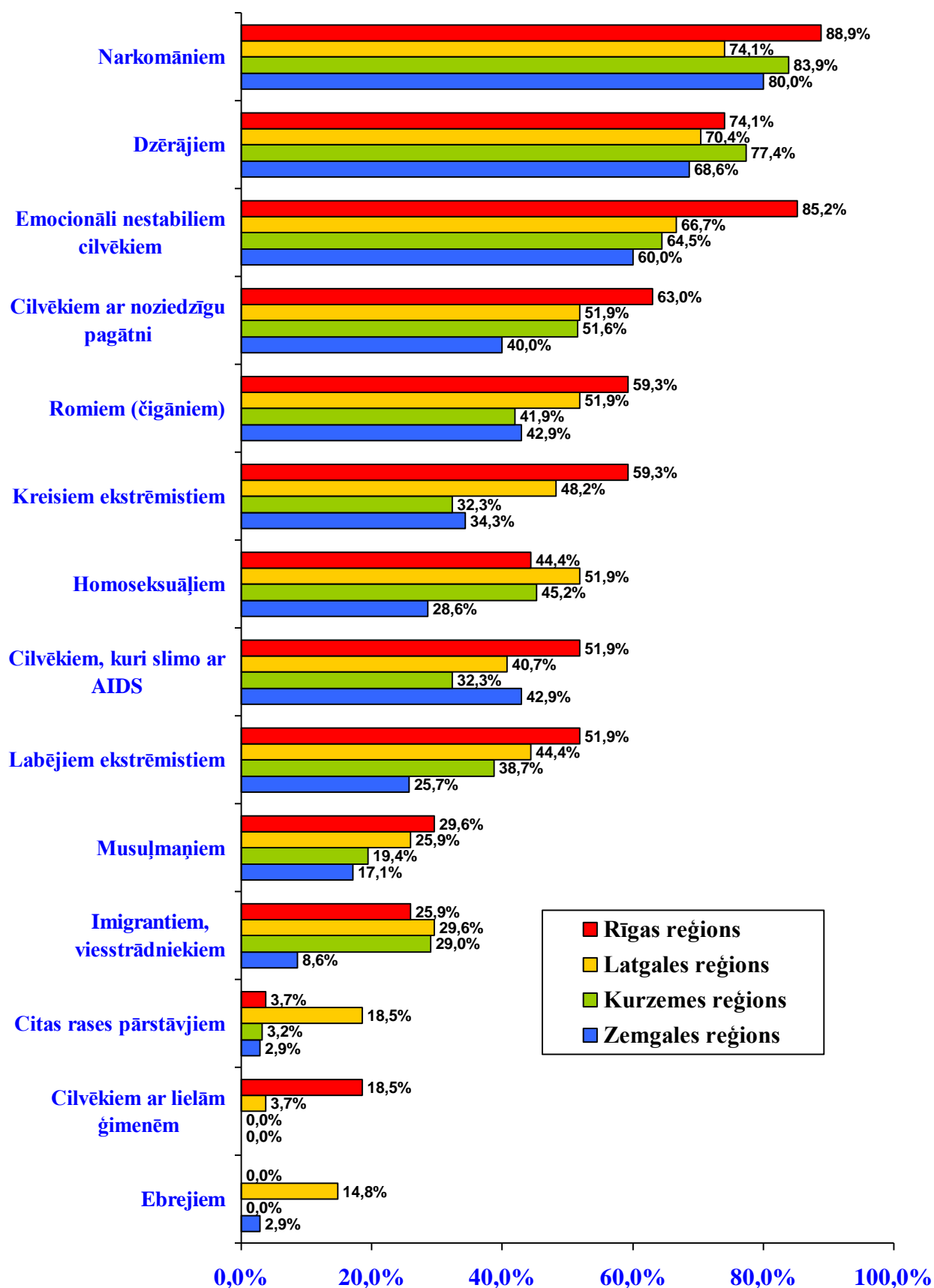
Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā

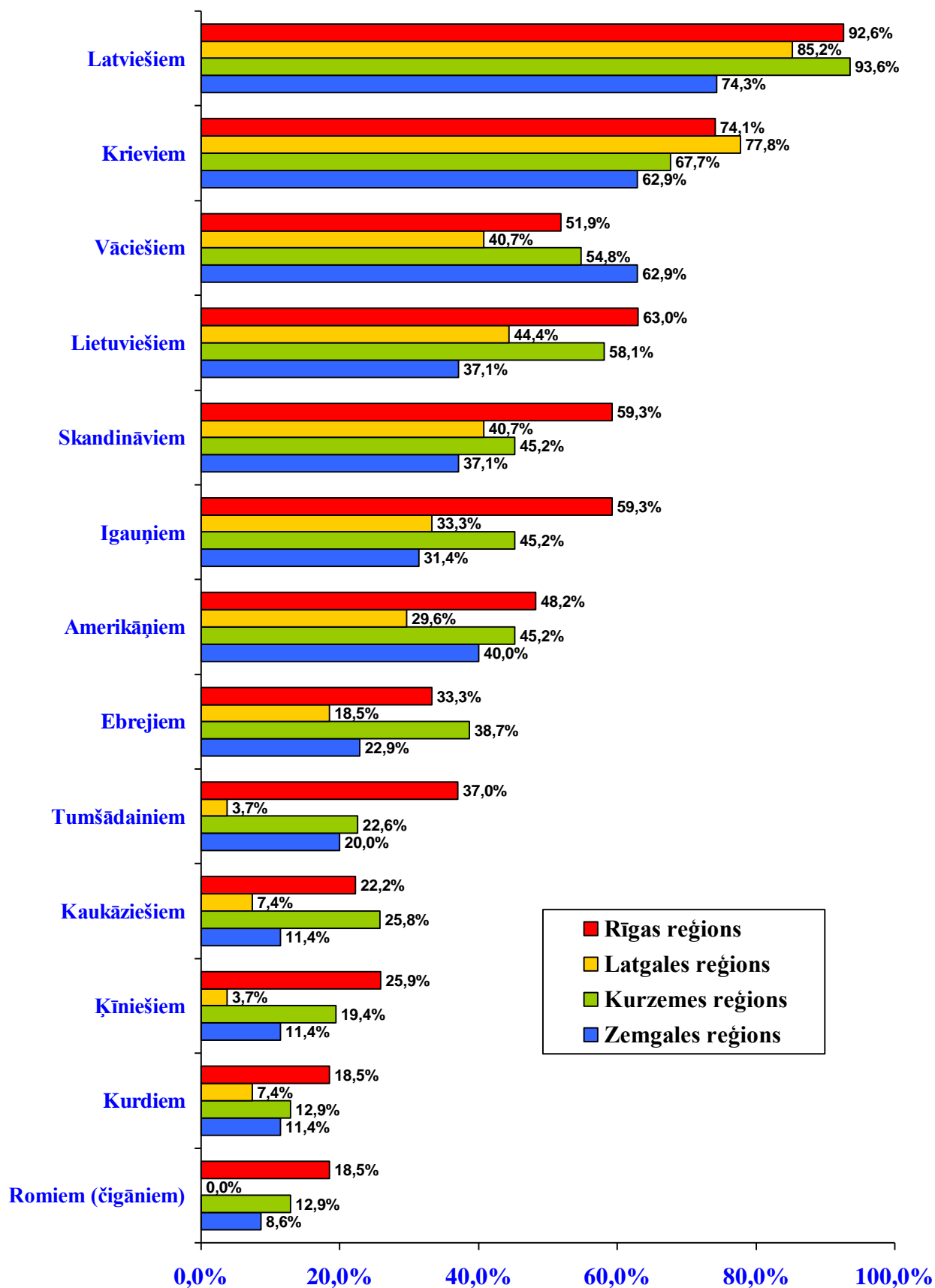
Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu

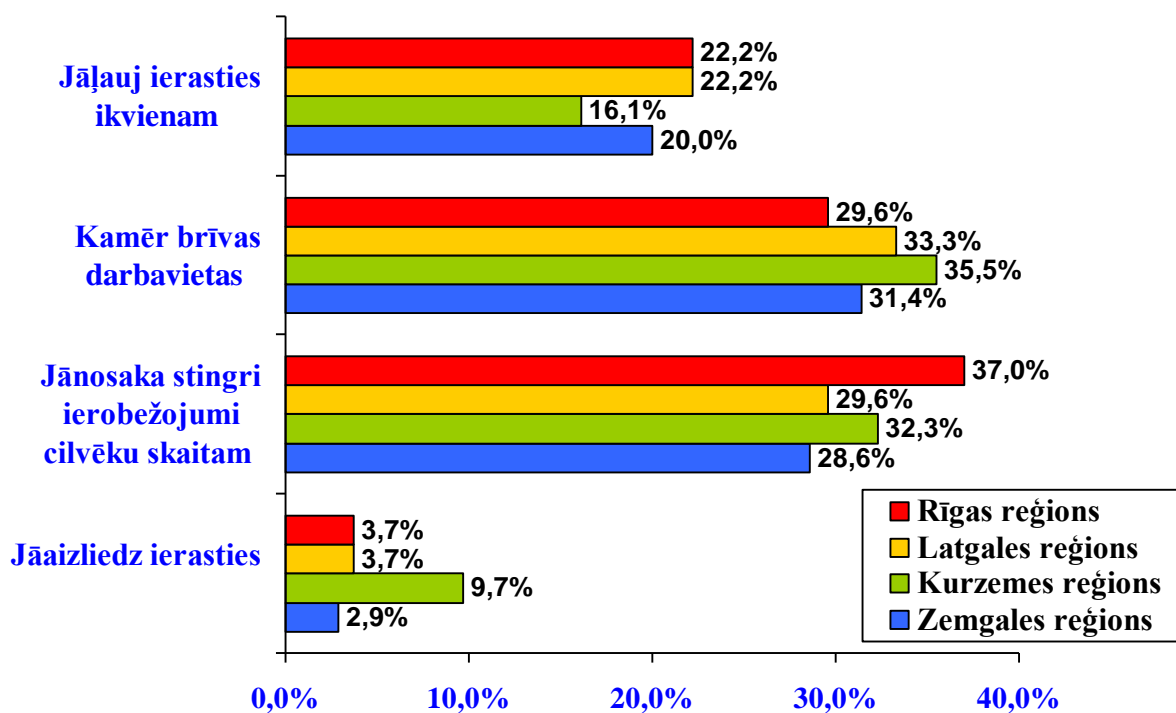
Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?

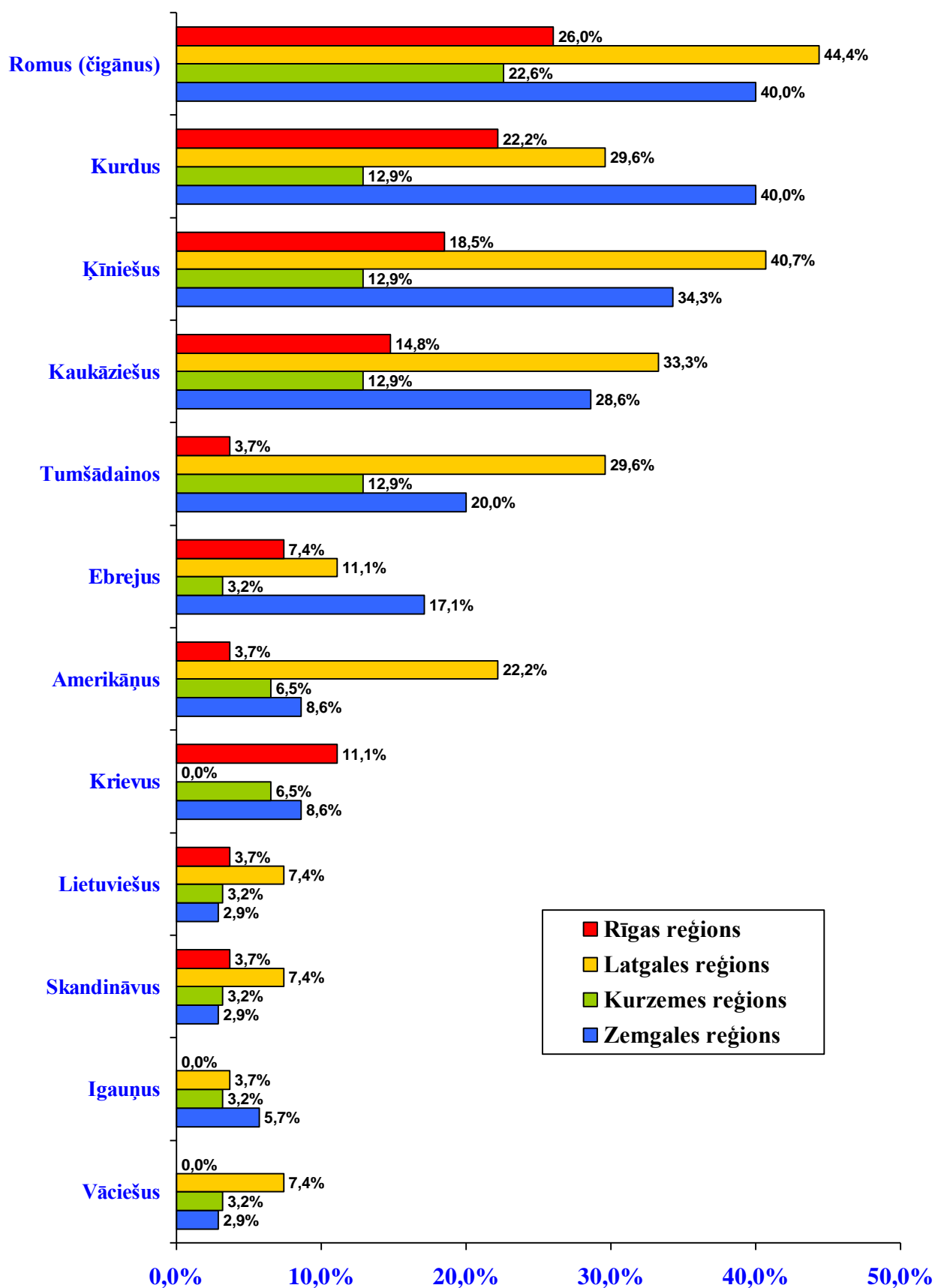
Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm

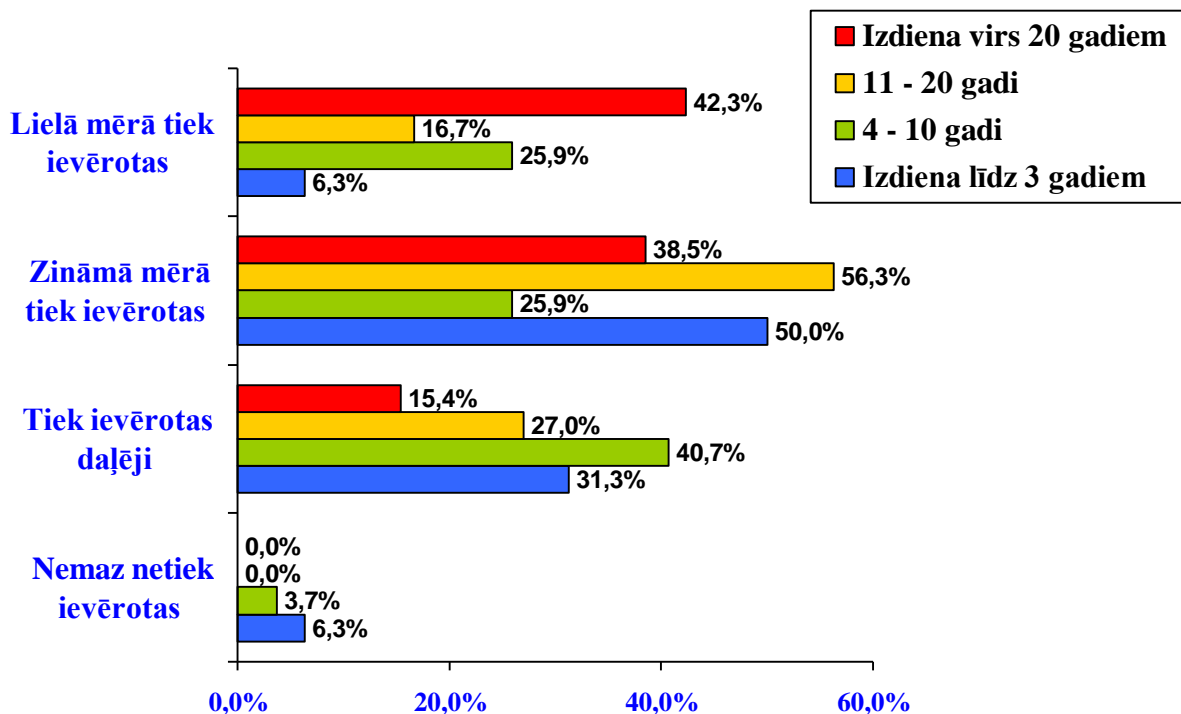
Nedrīkst ielaist valstī vispār

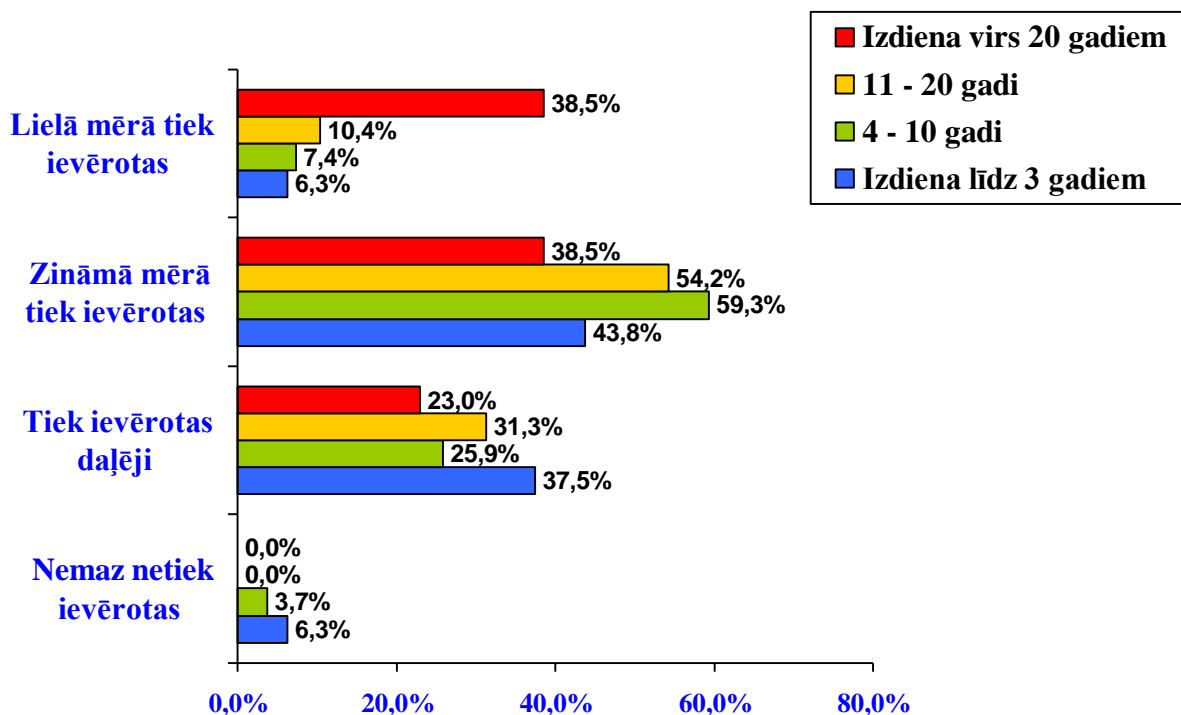
Pielikums 4.

Sadalījums pēc respondentu izdienas

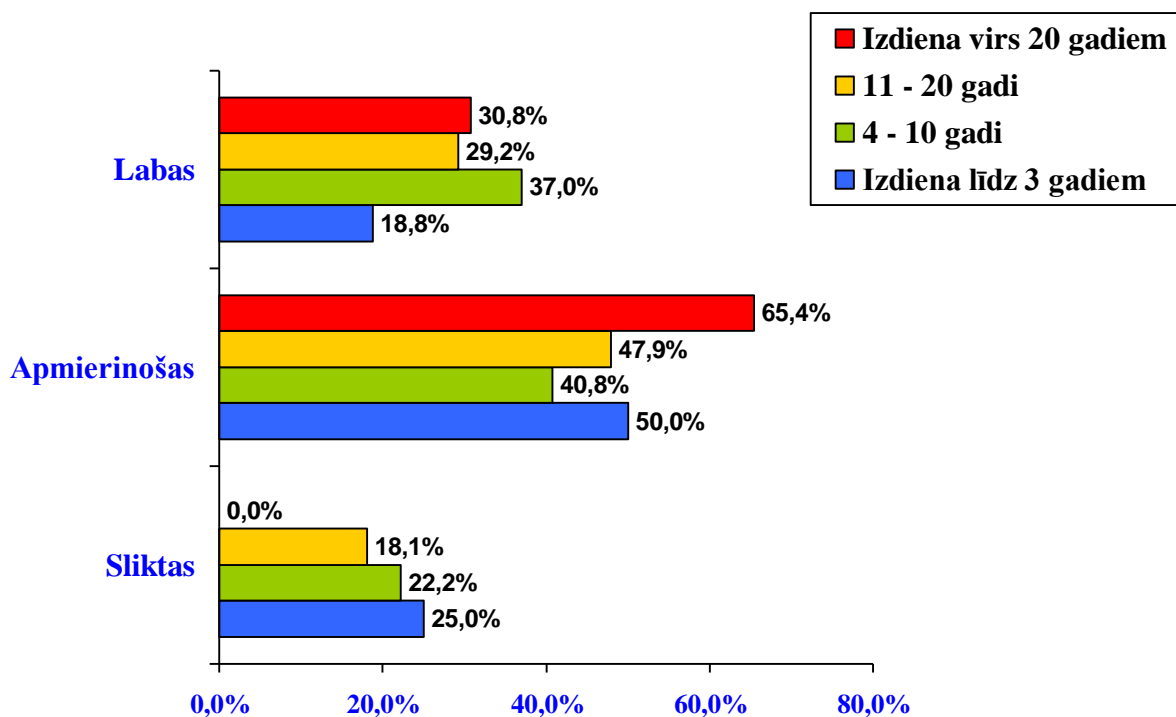
Cilvēktiesību ievērošana Latvijā

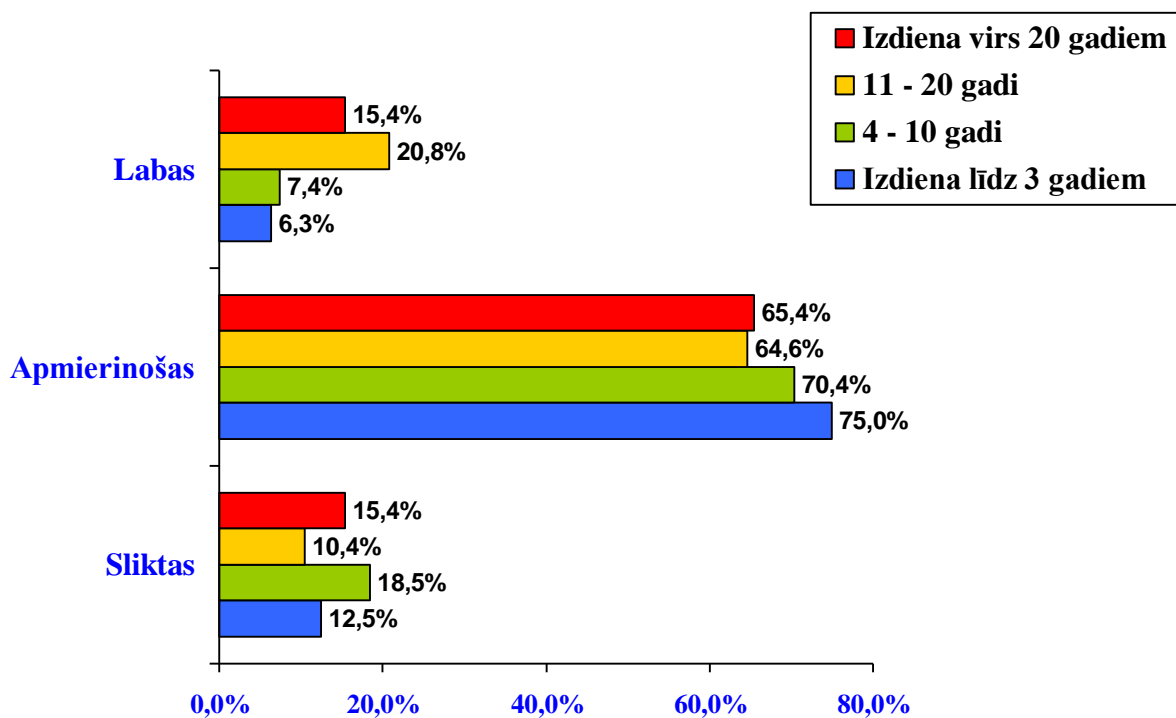
Nacionālo minoritāšu tiesību ievērošana Latvijā

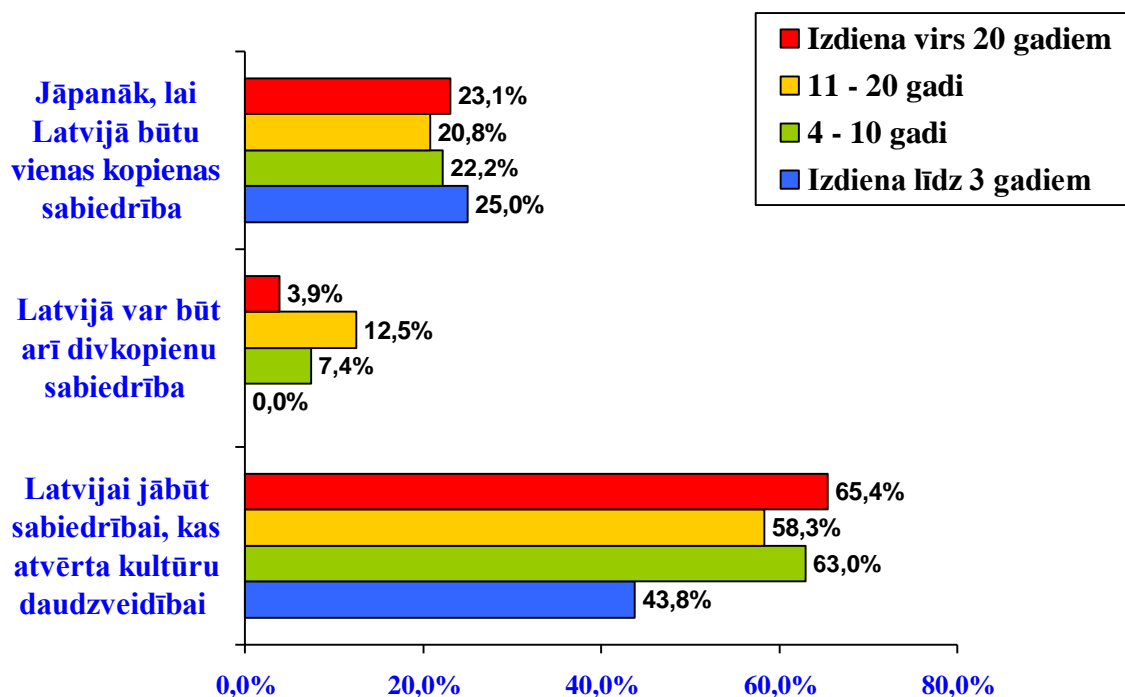
Kā Jūs novērtētu nacionālo minoritāšu iespējas attīstīt savu kultūru Latvijā?

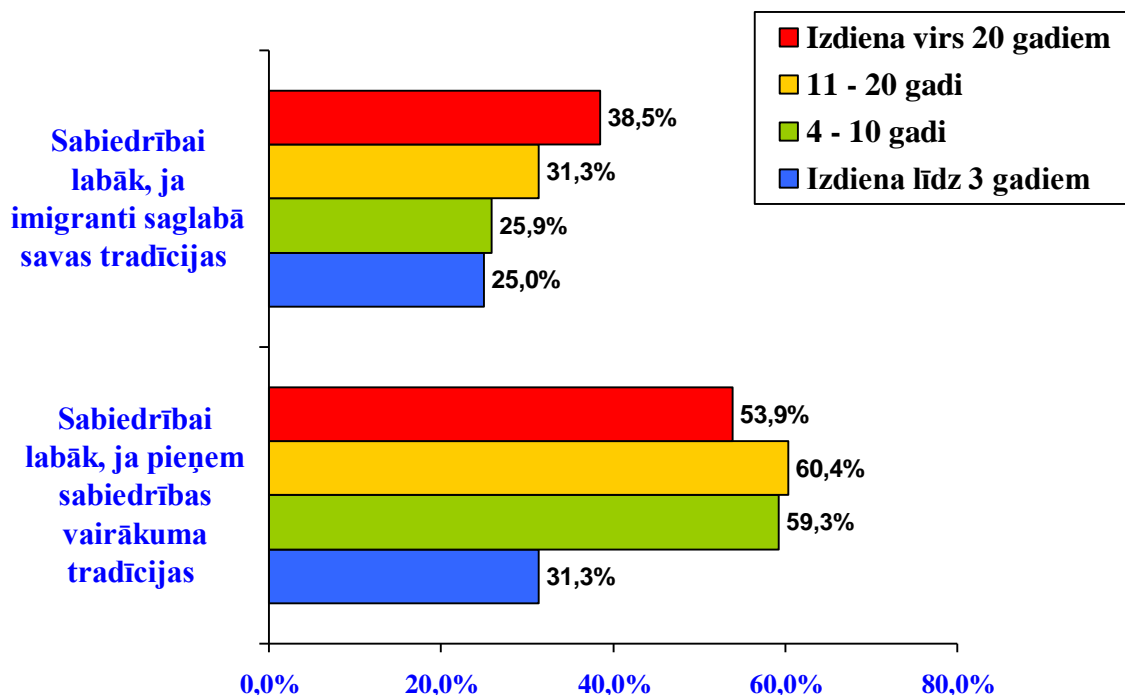
Kā Jūs novērtētu etniskās attiecības Latvijā?

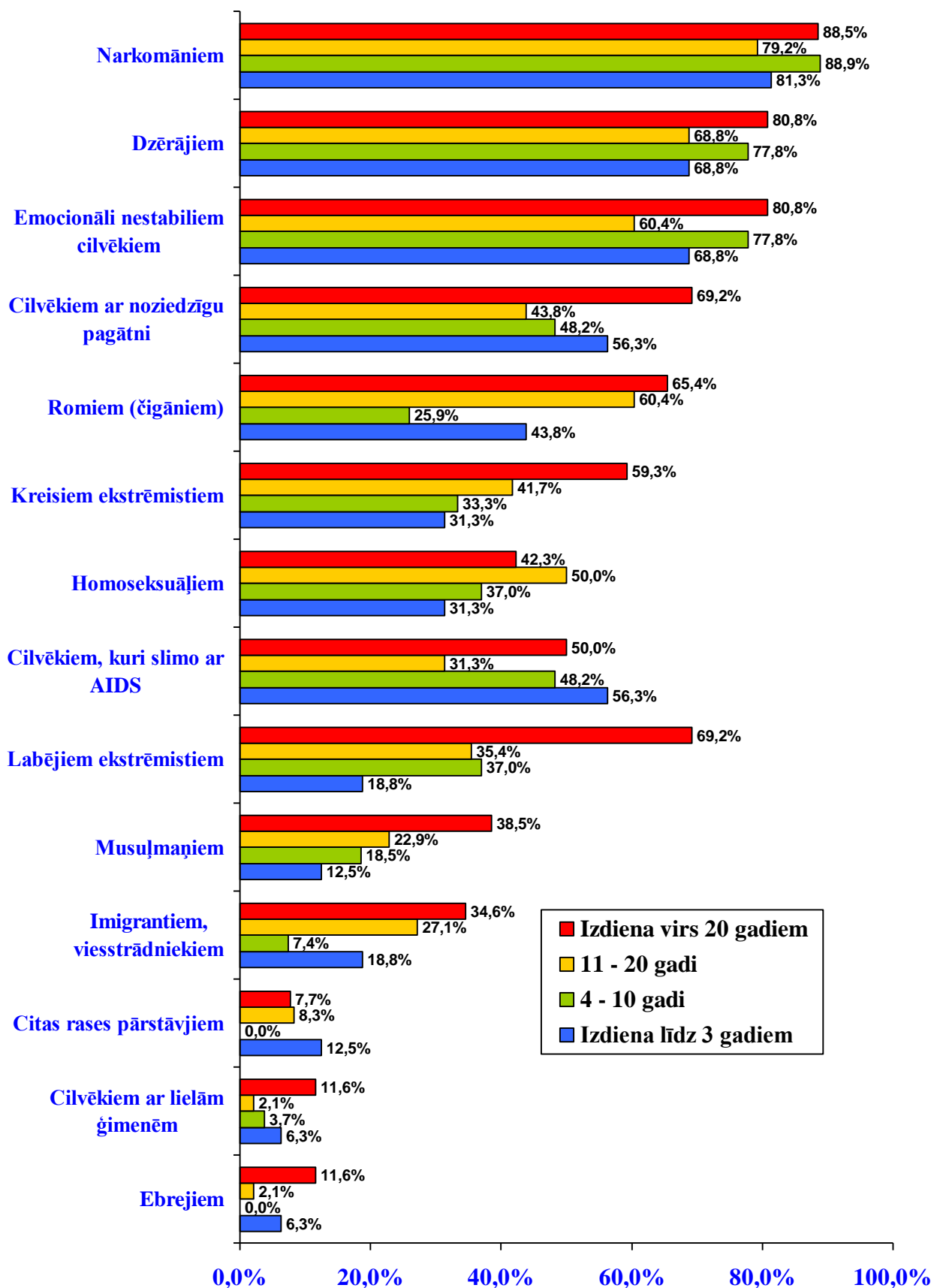
Viedoklis par minoritāšu kopienu izveidošanu Latvijā

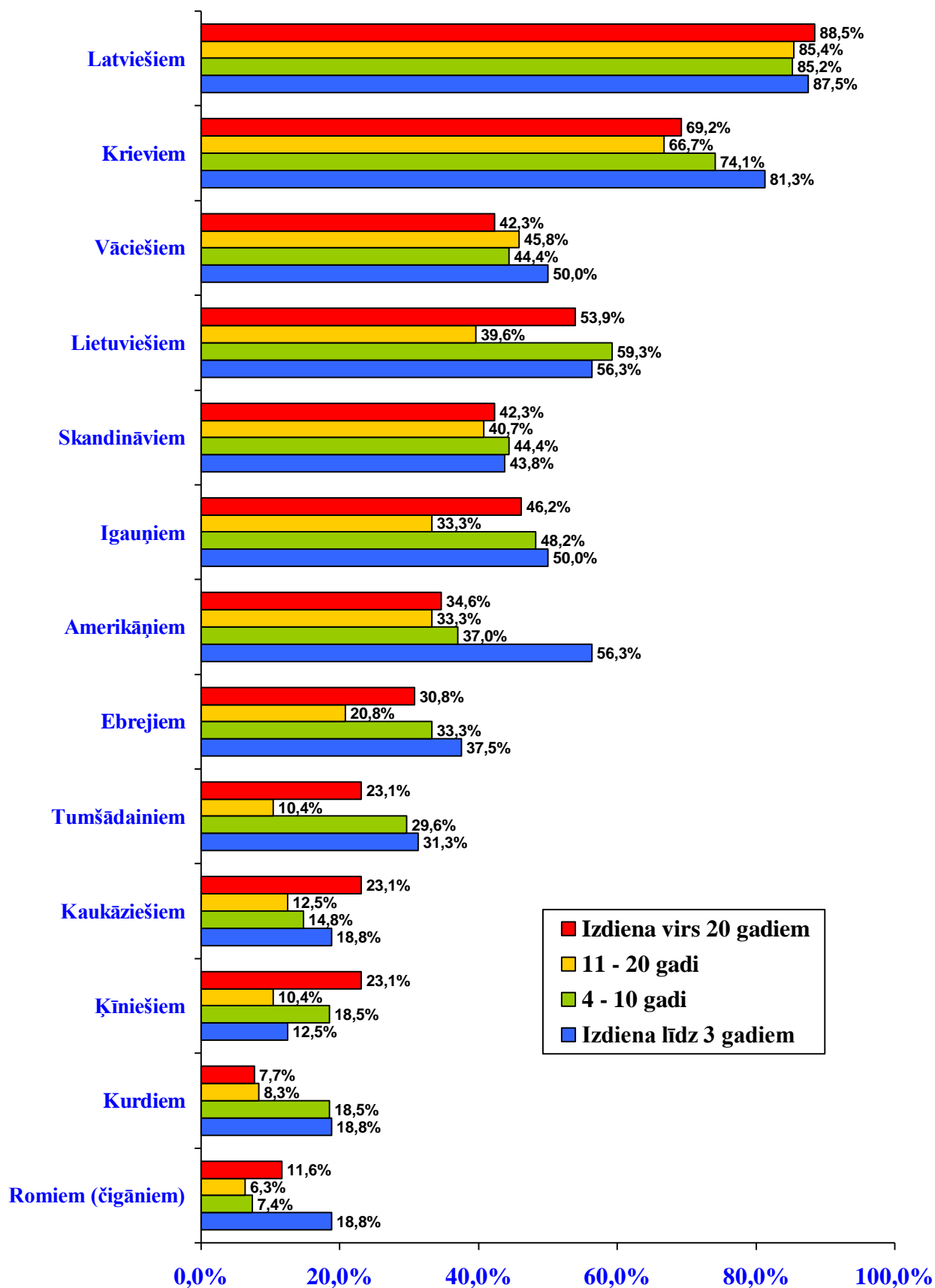
Viedoklis par imigrantu tradīciju saglabāšanu

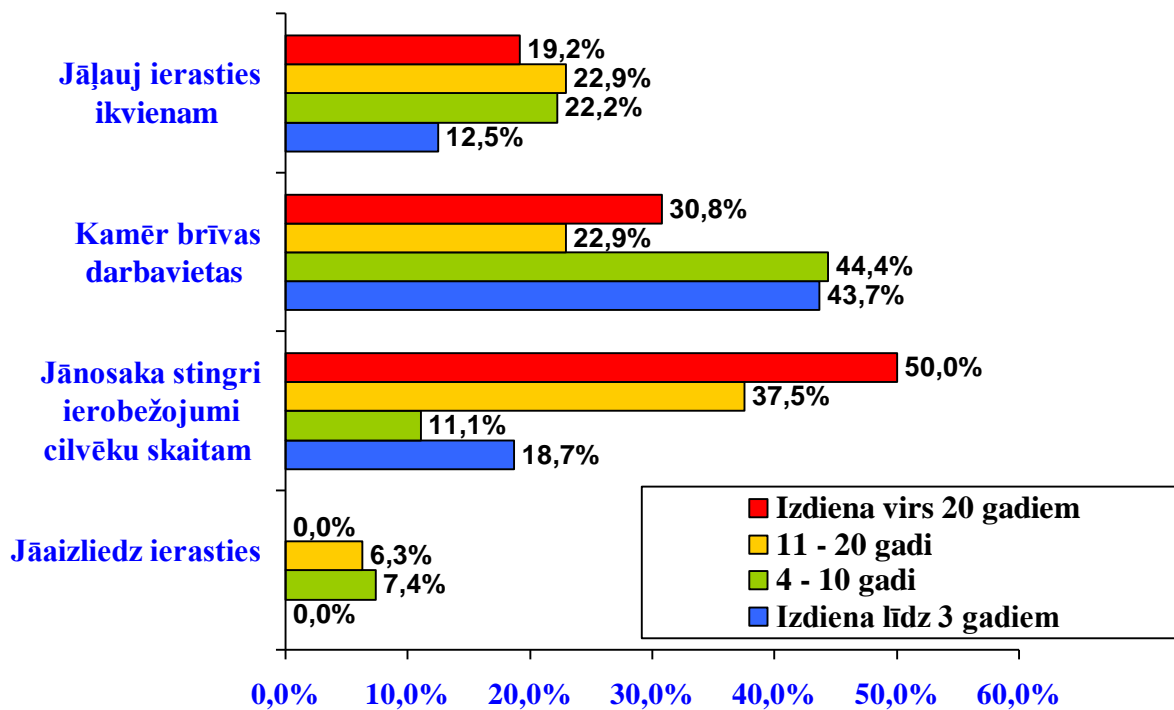
Ar kuriem cilvēkiem Jūs nevēlētos dzīvot kaimiņos?

Es būtu ar mieru kontaktēties, pat līdz tuvai radniecībai, laulībām, ar

Darba meklētāji no mazāk attīstītām valstīm

Nedriktst ielaist valstī vispār

